

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 30.09.2014. GODINE**

Sarajevo, studeni 2014.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 30. 9. 2014. na temelju analize mjesečnih i kvartalnih izvješća o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatiranim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor).

SADRŽAJ

I.	UVOD	3
II.	POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH	6
	1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA	6
	1.1. Broj mikrokreditnih organizacija.....	6
	1.2. Organizacijski dijelovi	6
	1.3. Kadrovi.....	6
	2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO	8
	2.1. Bilanca stanja.....	8
	2.2. Kapital	12
	2.3. Kreditni portfelj	13
	2.4. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite.....	21
	2.5. Račun dobiti i uspjeha.....	23
	3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM OSOBAMA	26
III.	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	28
IV.	PRILOZI	30

I. UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organiziranja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Regulatorne i nadzorne nadležnosti Agencije nad ovim Sektorom propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvješća koja MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalna izvješća o bilanci stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, otpisima i druga izvješća o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečno izvješće o kamatnim stopama.

U Federaciji BiH sa 30. 9. 2014., dozvolu za rad Agencije ima 13 MKO, od toga 12 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), koje poslovanje obavljaju putem 282 organizacijska dijela. U mikrokreditnom sektoru sa 30. 9. 2014. bilo je zaposleno 1.332 radnika, što je za 71 radnik, ili 5% manje u odnosu na 31. 12. 2013.

Bilančna suma MKO sa 30. 9. 2014. iznosila je 466 milijuna KM, od čega se na MKF odnosilo 461,2 milijuna KM ili 99%, a na MKD 4,8 milijuna KM ili 1%. Bilančna suma na kraju trećeg kvartala 2014. godine bila je manja za 9,9 milijuna ili 2% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2013. Na ovaj pad najviše utjecaja imao je pad bilančne sume kod jedne od tri najveće MKF, koja je istu smanjila za čak 32,2 milijuna KM ili 36%. Bez podataka ove MKF, mikrokreditni sektor bi ostvario rast bilančne sume u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive, sa 30. 9. 2014., iznosili su 387,9 milijuna KM i čine 83% ukupne aktive MKO, te su manji za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su neto krediti iznosili 372 milijuna KM i manji su za 5% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2013. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (36%) i uslužnih djelatnosti (22%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama. Mikrokreditne organizacije su povećale efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, iako neznatno, pa su tako, na kraju trećeg kvartala 2014. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru iznosile 25,41%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2013. godine, ostvarile neznatan rast od 0,12 postotnih bodova.

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 30. 9. 2014., mikrokreditni portfelj bilježi pad od 2%, koji je uzrokovan padom portfelja kod jedne od tri najveće MKF, koja je istu smanjila za 17,6 milijuna KM ili 25%, te iskazuje pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja iskazano povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,39%, koliko je iznosila sa 31. 12. 2013., na 4,10%. Portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja također je povećan sa 1,50% na 4,80%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okvirima propisanog standarda, dok od 13 MKO, 3 MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu rizičnosti portfelja koji mora biti ispod 5%. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi značajno pogoršanje, te je sa 2,96% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 7,91%. Na razini sektora, postotak otpisa sa 30. 9. 2014. iznosio je 4,36% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, povećan za 1,73 postotna boda, i značajno

izlazi iz okvira propisanog standarda propisanog u pogledu postotka otpisa koji mora biti manji od 3%. Pojedinačno, tri MKF ne zadovoljavaju ovaj standard. Ključni utjecaj na pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH je izuzetno loš rezultat poslovanja jedne MKF značajnog opsega operacija. Kod ove MKF stopa rezervi za kreditne gubitke sa 30. 9. 2014. iznosila je 21,26% i bilježi povećanje od 18,87 postotnih bodova u odnosu na 31. 12. 2013. kada je iznosila 2,39%. Nadalje, portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja iznosio je 25,65% (propisano ograničenje je do 5%) i bilježi značajno povećanje od 23,14 postotnih bodova u odnosu na promatrano razdoblje kada je iznosio 2,51%. Isto tako, procent otpisa sa 30. 9. 2014. iznosio je 19,94% (propisano ograničenje je do 3%) i, također, bilježi povećanje od 14,94 postotna boda u odnosu na 31. 12. 2013. kada je iznosio 5%.

Iz prethodno navedenog slijedi da ova MKF višestruko i kontinuirano krši standarde i propisana ograničenja i destabilizira mikrokreditni sektor Federacije BiH.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 30. 9. 2014. iznosile 275 milijuna KM ili 59% ukupne pasive i veće su za 2% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2013. Ukupni kapital MKO na dan 30. 9. 2014. iznosio je 165,2 milijuna KM ili 35% ukupne pasive MKO koji je manji za 14,5 milijuna KM ili 8% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 164,9 milijuna KM ili 99,8%, a kapital jednog MKD 0,3 milijuna KM ili 0,2%. Na smanjenje kapitala mikrokreditnog sektora najveći utjecaj ima smanjenje kapitala kod jedne od tri najveće MKF, koja je kapital smanjila za 26,3 milijuna KM ili 116% u odnosu na promatrano razdoblje. Bez podataka ove MKF, mikrokreditni sektor bi bilježio blagi rast kapitala u odnosu na kraj prethodne godine. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 100,6 milijuna KM koji čini 61% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 58 milijuna ili 35% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Temeljni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 6,3 milijuna KM, odnosno 4% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 600 tisuća KM, a gubitak 268 tisuća KM.

U razdoblju 1.1. – 30. 9. 2014., od ukupno 12 MKF, manjak prihoda nad rashodima imale su 4 MKF i to u ukupnom iznosu od 26.370 tisuća KM, dok je višak prihoda nad rashodima ostvarilo 8 MKF u ukupnom iznosu od 12.074 tisuće KM. Od 4 MKF koje su u razdoblju 1.1.-30. 9. 2014. ostvarile manjak prihoda nad rashodima u iznosu od 26.370 tisuća KM, jedna od tri najveće MKF, u ovom razdoblju, ostvarila je manjak u iznosu od 26.316 tisuća KM, odnosno 99,8% ukupno ostvarenog manjka MKF, dok se na ostale tri MKF odnosi samo 54 tisuće ostvarenog manjka prihoda nad rashodima, odnosno 0,2%. Bez podataka ove MKF, koji su suprotni sektorskom trendu sa 30. 9. 2014., i koji su u potpunosti destabilizirali mikrokreditno tržište, te utjecali na pogoršanje sektorskih rezultata i pokazatelja izvedbe, mikrokreditni sektor ostvaruje pozitivan rezultat u iznosu od 11.752 tisuće KM, što se pozitivno odražava i na pokazatelje poslovanja.

U prvih devet mjeseci 2014. godine, jedno MKD je ostvarilo neto gubitak u iznosu od 268 tisuća KM. Prema tome, na razini mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je negativan finansijski rezultat u iznosu od 14.564 tisuće KM, što je za 26.878 tisuća KM manje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kada je sektor iskazivao pozitivan rezultat.

Generalno, mikrokreditni sektor u Federaciji BiH pokazuje znakove oporavka, međutim ukupni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora su značajno narušeni zbog **iznimno loših rezultata poslovanja samo jedne MKF, značajnog opsega operacija.**

U obavljenim kontrolama mikrokreditnih organizacija utvrđeno je da većina posluje sukladno zakonskim i podzakonskim propisima, te ciljevima radi kojih su osnovane. Većina MKO bilježi povećanje razine aktive i bruto kreditnog portfelja. MKF u Federaciji BiH, osim jedne, su značajno unaprijedile poslovne prakse i procese, kao i interne kontrole. Kod većine MKO su uloženi veliki naponi u poboljšanje procesa naplate kredita koji se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji što utječe na financijsku disciplinu klijenata, te poboljšanje rezultata poslovanja MKO.

Primjena načela zakonitosti i održavanja propisanih standarda, i primjena načela domaćinskog ili dobrog gospodarskog poslovanja je isključiva odgovornost i obveza organa upravljanja i rukovođenja, te predstavlja minimalan uvjet za uspješno i stabilno poslovanje MKO, a shodno tome je i neophodan uvjet za održavanje licencije za rad MKO-a.

Jedna MKF značajnog opsega operacija, nedomaćinskim poslovanjem i poslovanjem suprotno načelima potrebne pažnje dobrog gospodarstvenika, te višestrukim i kontinuiranim kršenjem svih propisanih uvjeta poslovanja mikrokreditnih organizacija, u značajnoj mjeri destabilizira mikrokreditno tržište nanoseći izravnu štetu imovini fondacije, njenim povjerenicima, klijentima, te doniranim sredstvima od općeg i zajedničkog interesa građana Federacije BiH. Agencija je, u cilju stabilnosti mikrokreditnog sustava, poduzela brojne korektivne mjere prema istoj MKF, međutim privremenim mjerama suda na prijedlog predmetne MKF, rješenja Agencije su odložena do okončanja upravnog spora, a nadležnosti Agencije iz zakona o Agenciji i ZoMKO u ovom slučaju su u potpunosti derogirane, čime je Agencija onemogućena efikasno regulirati tržište i adekvatno štititi stabilnost mikrokreditnog sustava u Federaciji BiH.

Neusvajanje ranije predloženih izmjena i dopuna ZoMKO, kojim bi sukladno Zaključku Vlade Federacije BiH, bile omogućene efikasnije korektivne mjere prema institucijama i organima koje krše ZoMKO i podzakonske akte Agencije, je dovelo do nanošenja značajne štete doniranom kapitalu i imovini fondacije generalno, a posljedice nažalost trpi cijeli mikrokreditni sustav kojeg čine klijenti, povjerenici, kao i zaposleni u MKO, na što je Agencija ranije upozoravala. Neusvajanje predloženih izmjena i dopuna ZoMKO je pogodovalo manjem broju pojedinaca koji su sigurno utočište za nezakonitosti i nanošenje štete milijunskoj imovini fondacije pronašli u trenutnim propisima, koji nedovoljno sankcioniraju nanošenje štete imovini fondacije i doniranim sredstvima koja su od zajedničkog interesa, kako je definirano Zakonom o udrugama i fondacijama.

Posebne napomene: U pogledu izrade redovnih kvartalnih Informacija o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine, Agencija koristi podatke koje dostavljaju MKO na temelju kvartalnih izvješća. Agencija kontrolama poslovanja MKO provjerava točnost dostavljenih izvješća. S tim u vezi kod jedne MKO značajnog opsega operacija, Agencija izražava rezervu u pogledu točnosti dostavljenih izvješća na dan 30. 9. 2014. Predmetnoj MKF je, zbog značajnih nepravilnosti u radu te na bazi dostavljenih izvješća zaključno sa 30. 6. 2014., poslije provođenja potrebnog postupka oduzeta dozvola za obavljanje poslova davanja mikrokredita na dan 9. 10. 2014.

II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA

1.1. Broj mikrokreditnih organizacija

U Federaciji BiH sa 30. 9. 2014., dozvolu za rad Agencije ima 13 MKO, od toga 12 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 29 organizacijskih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine.

U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 30. 9. 2014. imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

1.2. Organizacijski dijelovi

Na dan 30. 9. 2014., u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacijskih dijelova, kojeg sukladno članku 13. ZoMKO, vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 282 organizacijska dijela MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 186, Republici Srpskoj 93 i Distriktu Brčko 3. Ukupan broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH smanjen je za 28 organizacijskih dijelova, odnosno 9% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 153 organizacijska dijela MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlasti za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

U prvih devet mjeseci 2014. godine, Agencija je izdala 10 suglasnosti za osnivanje organizacijskih dijelova MKO, 36 suglasnosti za zatvaranje organizacijskih dijelova i 14 suglasnosti za promjenu adrese organizacijskih dijelova MKO. U ovom razdoblju, jedna MKF koja ima 12% udjela u bilančnoj sumi MKO, zatvorila je čak 25 organizacijskih dijelova što predstavlja smanjenje od 56% u odnosu na broj organizacijskih dijelova s krajem prethodne godine. Organizacijske dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacijskih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacijskih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 29 podružnica i terenskih ureda.

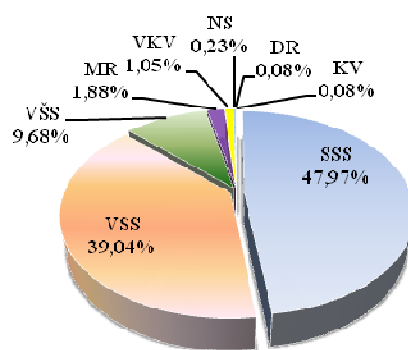
1.3. Kadrovi

Sa 30. 9. 2014., mikrokreditni sektor Federacije BiH zapošljava ukupno 1.332 radnika, što je za 71 radnik, ili 5% manje u odnosu na stanje sa 31. 12. 2013. Na ovaj pad zaposlenih na razini sektora, najviše utjecaja imao je pad zaposlenih kod jedne od tri najveće MKO, koja je zabilježila pad zaposlenih od 45%, ili 84 zaposlenika u odnosu na kraj prethodne godine. MKF zapošljavaju 1.317 radnika ili 98,9%, a MKD 15 radnika ili 1,1%.

Tablica 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih										
Rb.	Kvalifikacija	31.12.2013.		Ukupno	Udio (%)	30.9.2014.		Ukupno	Udio (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,21	3	0	3	0,23	100
2.	KV	1	0	1	0,07	1	0	1	0,08	100
3.	VKV	15	0	15	1,07	14	0	14	1,05	93
4.	SSS	707	2	709	50,53	635	4	639	47,97	90
5.	VŠS	138	1	139	9,91	127	2	129	9,68	93
6.	VSS	513	6	519	36,99	512	8	520	39,04	100
7.	MR	16	0	16	1,14	24	1	25	1,88	156
8.	DR	1	0	1	0,07	1	0	1	0,08	100
UKUPNO		1.394	9	1.403	100,00	1.317	15	1.332	100,00	95

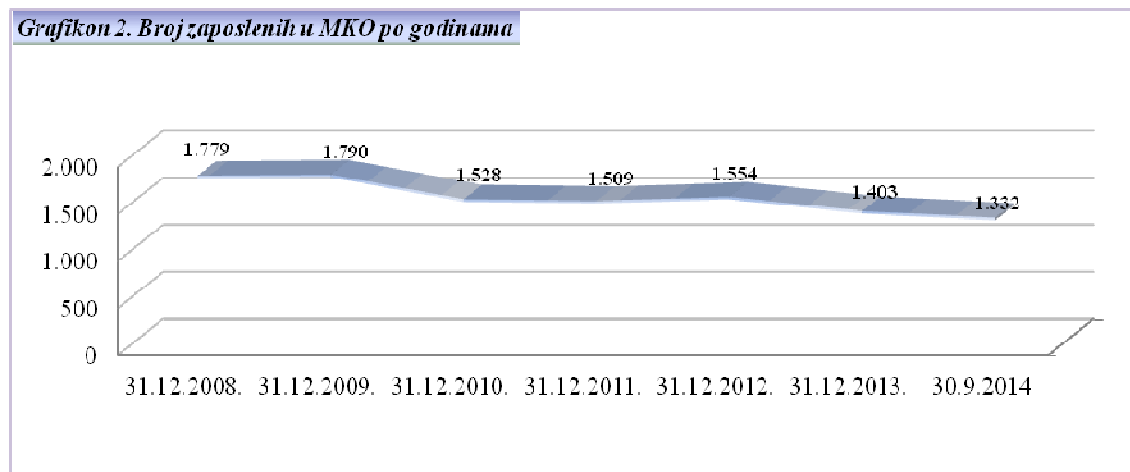
U strukturi zaposlenih najveći je udio SSS od 47,97%, VSS od 39,04% i VŠS od 9,68%. Postotak udjela zaposlenih sa srednjom stručnom spremom u padu je za 10%, a s višom stručnom spremom za 7%, dok je postotak udjela zaposlenih magistara u porastu za čak 56%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Promatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 30. 9. 2014. zapošljavale 1.332 radnika, što predstavlja smanjenje od 26% u odnosu na kraj 2009. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 54%, odnosno 47%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma MKO sa 30. 9. 2014. iznosi 466 milijuna KM i za 9,9 milijuna KM ili 2% je manja u odnosu na stanje sa 31. 12. 2013. Rast bilančne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 7 MKF i jedno MKD, pad su zabilježile 3 MKF, dok su dvije MKF zadržale približno istu razinu bilančne sume u odnosu na promatrani razdoblje.

Pad bilančne sume do 10% u odnosu na 31. 12. 2013. zabilježila je 1 MKF, dok je pad do 20% isto tako zabilježila 1 MKF. Jedna od tri najveće MKF, za prvih devet mjeseci 2014. godine, aktivu je smanjila za čak 32,2 milijuna, te je zabilježila pad od čak 36% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad aktive na razini cijelog sektora. Bez podataka ove MKF, sektor bi bilježio blagi rast.

Najveći udio u ukupnoj bilanci MKO ima šest MKF sa aktivom u iznosu od 420,8 milijuna KM ili 90%.

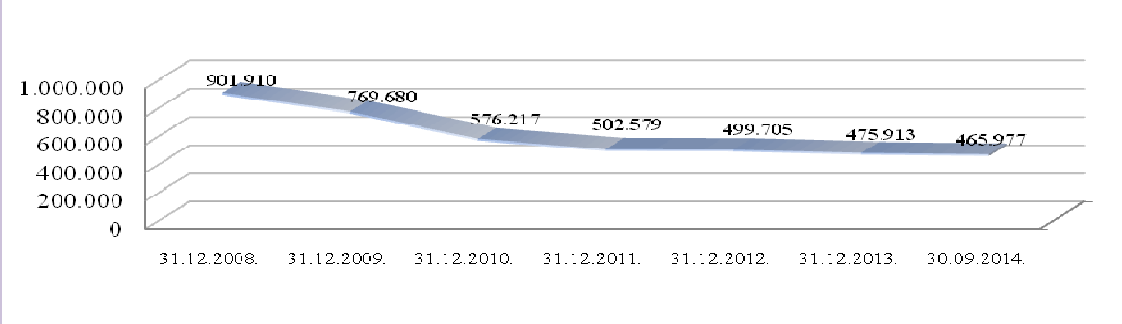
- 000 KM -

Tablica 2. Bilanca stanja MKO									
OPIS	31.12.2013.			30.9.2014.					Indeks
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	24.123	88	24.211	34.190	7	2.731	57	36.921	152
2. Plasmani bankama	4.054	0	4.054	3.563	1	0	0	3.563	88
3. Krediti	395.382	886	396.268	385.935		1.989		387.924	98
4. Rezer. za kred. gubitke	5.507	16	5.523	15.905		13		15.918	288
5. Neto krediti	389.875	870	390.745	370.030	80	1.976	41	372.006	95
6. Posl. pr. i ost. fik. aktiva	42.596	50	42.646	39.989	9	32	1	40.021	94
7. Dugoročne investicije	761	0	761	761	0	0	0	761	100
8. Ostala aktiva	14.018	28	14.046	13.940	3	51	1	13.991	100
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	549	1	550	1.285		1		1.286	234
UKUPNO AKTIVA	474.878	1.035	475.913	461.188	100	4.789	100	465.977	98
PASIVA									
10. Obv. po uzetim kred.	268.565	348	268.913	270.695	58	4.303	90	274.998	102
11. Ostale obveze	27.201	92	27.293	25.616	6	159	3	25.775	94
12. Kapital	179.112	595	179.707	164.877	36	327	7	165.204	92
UKUPNO PASIVA	474.878	1.035	475.913	461.188	100	4.789	100	465.977	98
Izvanbilančna evidencija	170.598	55	170.653	175.360		58		175.418	103

Promatrajući bilančnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 902 milijuna KM. Bilančna suma MKO na dan 30. 9. 2014. iznosila je 466 milijuna KM, i manja je za čak 48% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilančne sume, kod kojih je ista pala za čak 72%, odnosno 66%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO po godinama (u 000 KM)

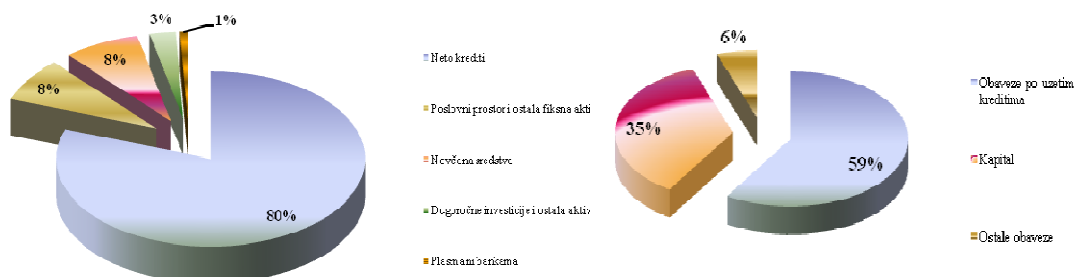

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 36,9 milijuna KM ili 8% sa stopom rasta od čak 52% u odnosu na 31.12.2013. i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 3,6 milijuna KM ili 1% i manji su za 12% u odnosu na kraj prethodne godine.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjeni za rezerviranja za kreditne gubitke iznose 372 milijuna KM ili 80% ukupne aktive i manji su za 18,7 milijuna KM ili 5% u odnosu na 31. 12. 2013. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 8 MKF i 1 MKD, pad su zabilježile 3 MKF, dok je 1 MKF zadržala približno istu razinu neto kredita u odnosu na promatrani razdoblje. U odnosu na 31. 12. 2013., pad neto kredita do 10% zabilježila je 1 MKF, pad do 20% zabilježila je 1 MKF. Jedna od tri najveće MKF, za prvih devet mjeseci 2014. godine, neto kredite je smanjila za čak 27,4 milijuna KM, te je zabilježila pad neto kredita od 39% u odnosu na kraj prethodne godine, što je posljedično utjecalo i na pad ove bilančne pozicije na razini cijelog sektora.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 40 milijuna KM ili 8% ukupne aktive i za 2,6 milijuna KM ili 6%, ova bilančna pozicija manja je u odnosu na kraj prethodne godine. Postotak fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na razini sektora iznosi 9,81% što je neznatno ispod dozvoljenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, četiri MKF krše ovaj standard. Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 0,8 milijuna KM, dok ostala aktiva (umanjena za rezerviranja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 12,7 milijuna KM koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilančne pozicije čine 3% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Postotak ostale aktive na razini sektora u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 3%, a gledajući pojedinačno kod jedne MKF ova pozicija prelazi 10%.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 275 milijuna KM ili 59% ukupne pasive i veće su za 2% u odnosu na 31.12.2013.

Tablica 3. Ročna struktura uzetih kredita

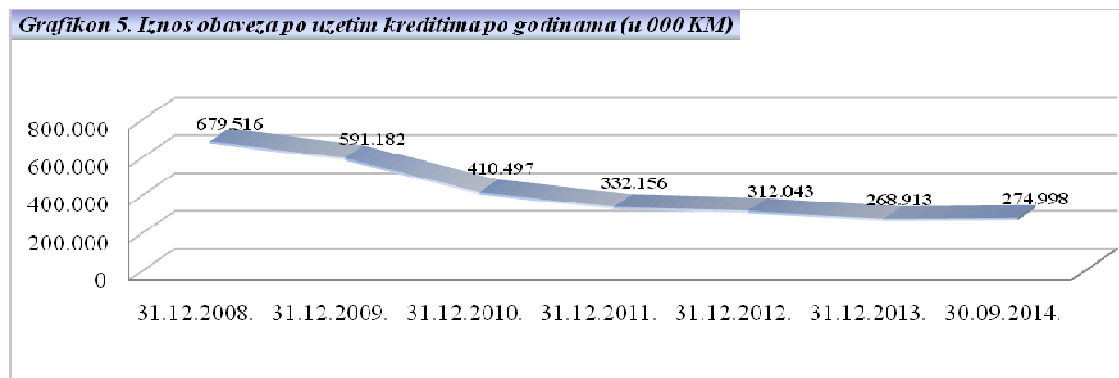
OPIS	31.12.2013.				30.9.2014.				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obveze po uzetim kratkoroč. kreditima	81.258	202	81.460	30	88.775	217	88.992	32	109
2. Obveze po uzetim dugoroč. kreditima	187.307	146	187.453	70	181.920	4.086	186.006	68	99
UKUPNO	268.565	348	268.913	100	270.695	4.303	274.998	100	102

Od ukupnih obveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 186 milijuna KM ili 68% i manji su za 1% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nemaju 3 MKF) iznose 89 milijuna KM ili 32% i imaju stopu rasta od 9% u odnosu na kraj prethodne godine. Dvije MKF sa 30. 9. 2014. nisu imale obveza po uzetim kreditima.

S obzirom da kreditori, kako domaće komercijalne banke, tako i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi, generalno pokazuju visok stupanj opreza i uzdržanost kod kreditiranja većeg broja MKO, mnoge MKO su uskraćene za sredstva kojim bi financirale svoju mikrokreditnu aktivnost i ostvarile dovoljan prihod od redovnih operacija kojim bi pokrile svoje rashode. Dodatno jedan od značajnih rizika za razvoj i rast sektora predstavlja nepovjerenje 22 povjeritelja koji potražuju preko 55 milijuna KM od jedne MKF značajnog opsega operacija, koja je zbog loše kvalitete kreditnog portfelja, te lošeg upravljanja ročnošću aktive i pasive, pretrpjela značajne gubitke te je u potpunosti nelikvidna.

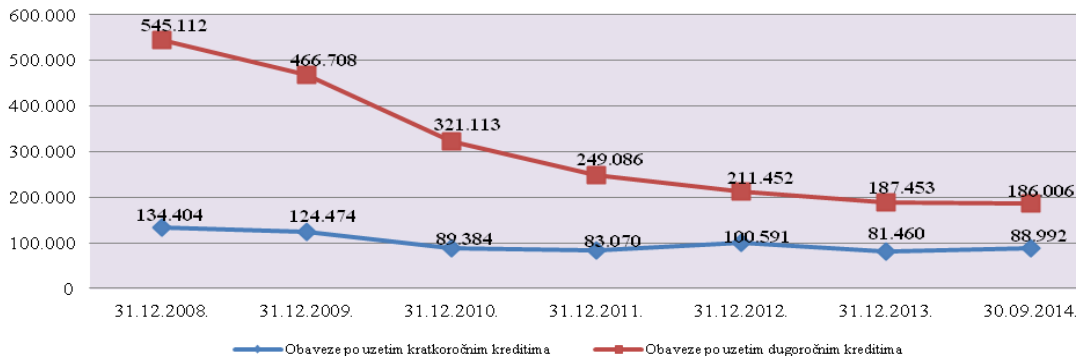
Istoj MKF su blokirani računi kod poslovnih banaka od početka II kvartala 2014. godine uslijed nemogućnosti izmirenja obveza prema povjeriteljima. Prema izvješću o blokiranim računima u Registru transakcijskih računa Centralne banke BiH od 3. 11. 2014., ukupno 37 računa ove MKO je blokirano kod poslovnih banaka u BiH što implicira kontinuiranu nelikvidnost. Prema dostavljenim izvješćima o likvidnosti MKO sa stanjem na 30. 9. 2014., održavanje likvidnosti kod jedne MKO može znatno utjecati na poteškoće zadržavanja iznosa aktivnog kreditnog portfelja na približno istoj razini ili uz umanjeње istoga do 5 %.

Promatrajući iznos ukupnih obveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 milijuna KM. Ukupne obveze MKO po uzetim kreditima na dan 30. 9. 2014. iznosile su 275 milijuna KM, i manje su za čak 60% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 87%, odnosno 82%.

Kao što je vidljivo iz donjeg grafikona, pored toga što su ukupne obveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 60%, odnosno veće za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, promatrajući obveze po uzetim kreditima po ročnosti, zabrinjava činjenica da su dugoročni krediti u odnosu na 2008. godinu u padu za čak 66%, te konstantno padaju, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 34%, ali su u odnosu na 31. 12. 2013. zabilježili porast od 9 %.

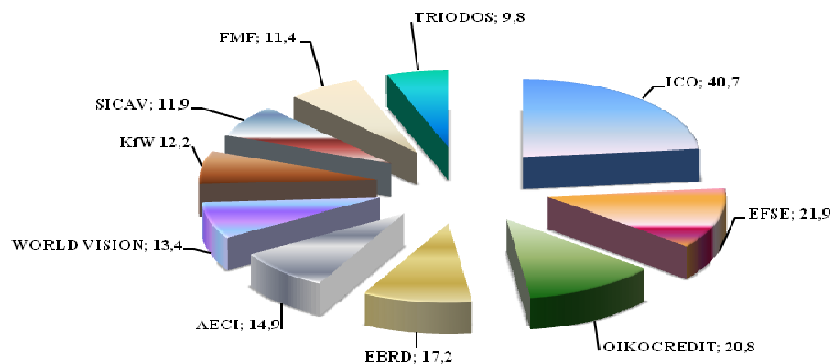
Grafikon 6. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Deset najznačajnijih kreditora MKO na koje se odnosi 63% od ukupnih kreditnih obveza su:

- 1.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španjolska (40,7 milijuna KM);
- 2.) EFSE – Europski fond za Jugoistočnu Europu, Luksemburg (21,9 milijuna KM);
- 3.) Oikokredit, Nizozemska (20,8 milijuna KM);
- 4.) EBRD – Europska banka za obnovu i razvoj, Velika Britanija (17,2 milijuna KM);
- 5.) AECI– Agencija za međunarodnu suradnju Kraljevine Španjolske (14,9 milijuna KM);
- 6.) World Vision International, USA (13,4 milijuna KM);
- 7.) KfW - Kreditanstalt für Wiederaufbau, Njemačka (12,2 milijuna KM);
- 8.) Responsibility SICAV, Švicarska (11,9 milijuna KM);
- 9.) Federalno ministarstvo financija, FBiH (11,4 milijuna KM);
- 10.) Triodos – Doen, Nizozemska (9,8 milijuna KM).

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obveze iznose 25,8 milijuna KM ili 6% ukupne pasive, a čine ih obveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Postotak ostalih obveza na razini sektora u odnosu na ukupne obveze iznosi 8,57%, a gledajući pojedinačno, ukupno 6 MKF ima postotak ostalih obveza veći od 10% u odnosu na ukupne obveze.

Izvanbilančna evidencija na dan 30. 9. 2014. iznosi 175,4 milijuna KM, koju čine otpisana kreditna potraživanja (175,1 milijun KM) i komisioni poslovi (0,3 milijuna KM koje imaju tri MKF), a za 3% je veća od stanja sa 31. 12. 2013.

2.2. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 30. 9. 2014. iznosi 165,2 milijuna KM ili 35% ukupne pasive i manji je za 14,5 milijuna KM ili 8% u odnosu na kraj 2013. godine. Kapital MKF iznosi 164,9 milijuna KM ili 99,8%, a kapital jednog MKD 0,3 milijuna KM ili 0,2%. Na smanjenje kapitala mikrokreditnog sektora najveći utjecaj ima smanjenje kapitala kod jedne od tri najveće MKF, koja je kapital smanjila za 26,3 milijuna KM ili 116% u odnosu na promatrano razdoblje. Bez podataka ove MKF, mikrokreditni sektor bi bilježio blagi rast kapitala u odnosu na kraj prethodne godine.

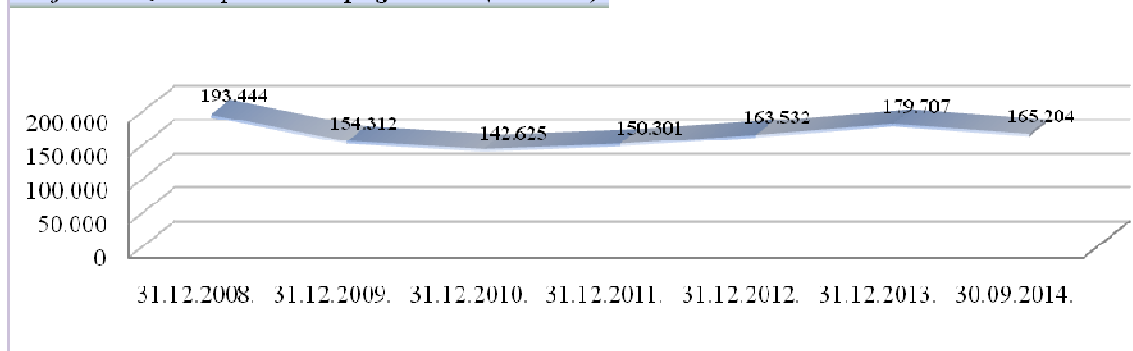
Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 23% ukupne aktive, a 5 MKF i 1 MKD imaju postotak iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

- 000 KM -

Tablica 4. Struktura kapitala MKO											
OPIS	31.12.2013.					30.9.2014.					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	49.640	28	0	0	49.640	58.021	35	0	0	58.021	117
Temeljni kapital	8.291	4	600	101	8.891	3.821	2	600	183	4.421	50
Višak/manjak prihoda nad rashodima	117.975	66	0	0	117.975	100.557	61	0	0	100.557	85
Emisioni ažio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	-106	-18	-106	0	0	-273	-83	-273	258
Zakonske rezerve	0	0	101	17	101	0	0	0	0	0	0
Ostale rezerve	3.206	2	0	0	3.206	2.478	2	0	0	2.478	77
UKUPNO KAPITAL	179.112	100	595	100	179.707	164.877	100	327	100	165.204	92

Promatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 milijuna KM. Ukupan kapital MKO na dan 30. 9. 2014. iznosio je 165,2 milijuna KM, i manji je za 15% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF zabilježile su najveći pad iznosa kapitala, kod kojih je isti pao za 118%, odnosno 54%.

Grafikon 8. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 100,6 milijuna KM, te čini 61% ukupnog kapitala MKF i manji je za 17,4 milijuna KM ili 15% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za razdoblje od 1.1. do 30. 9. 2014. ostvarile su četiri MKF, a višak prihoda nad rashodima 8 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto gubitak. Višak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja na dan 30. 9. 2014. ostvarilo je 6 MKF, dok je 6 MKF i 1 MKD ostvarilo manjak prihoda nad rashodima, odnosno gubitak od redovnog poslovanja. Od tih 6 MKF, dvije su zahvaljujući izvanrednim prihodima, koji su kod pojedinih MKF značajno veći od iznosa ostvarenog manjka prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja, na kraju trećeg kvartala 2014. godine, ostvarile pozitivan rezultat. Izvanredni prihodi izravan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 58 milijuna KM ili 35% ukupnog kapitala MKF, dok jedno MKD nema doniranog kapitala. Iznos doniranog kapitala o kojem izvješćuju MKO, u odnosu na kraj prethodne godine, veći je za 8,4 milijuna KM odnosno 17% i većinom se odnosi na povećanje doniranog kapitala kod jedne MKF kod koje je kontrolom na licu mjesta utvrđeno da je o stanju istog pogrešno izvješćivala Agenciju u prethodnim razdobljima. Sukladno članku 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvješćivati Agenciju. Prema zvaničnim kvartalnim izvješćima koje dostavljaju Agenciji, 11 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvješćima, te vodi evidenciju o stanju istog.

Temeljni kapital MKF na dan 30. 9. 2014. iznosi 3,8 milijuna KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 2,5 milijuna KM, ili 2% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 600 tisuća KM, a gubitak 268 tisuća KM.

2.3. Kreditni portfelj

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 387,9 milijuna KM ili 83% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Nivo ukupnih kredita sektora zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 385,9 milijuna KM ili 99,5% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 2 milijuna KM ili 0,5% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjani za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tabeli 5.

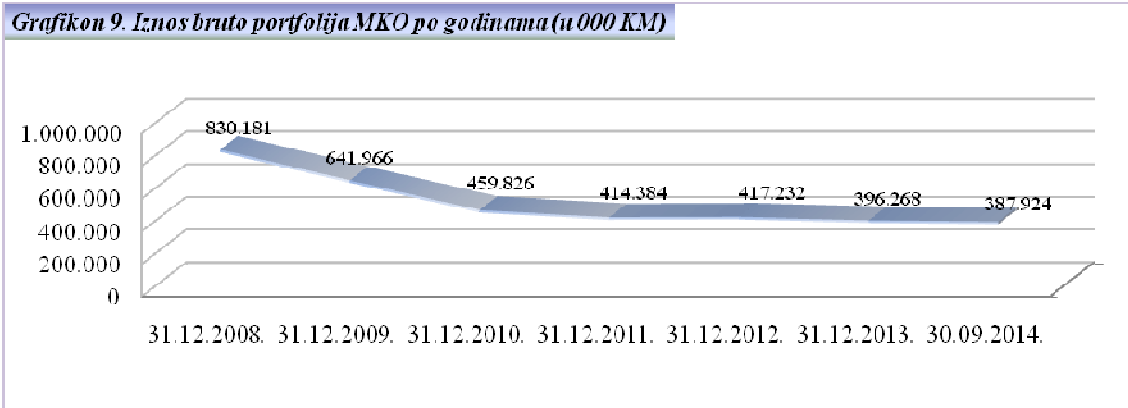
- 000 KM -

Red. Broj	OPIS	31.12.2013.			30.9.2014.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kreditni	395.382	886	396.268	385.935	1.989	387.924	98
2.	Rezerve za kreditne gubitke	5.507	16	5.523	15.905	13	15.918	288
3.	Neto krediti (1.-2.)	389.875	870	390.745	370.030	1.976	372.006	95

Neto krediti iznose 372 milijuna KM i za 5% su manji u odnosu na 31. 12. 2013., dok su krediti na bruto osnovi također manji za 2% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 15,9 milijuna KM i veće su za 188% u odnosu na 31. 12. 2013. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfelj iznosi 4,10%, te u odnosu na omjer sa 31. 12. 2013., bilježi pogoršanje od 2,71 postotni bod. Jedna od tri najveće MKF, u odnosu na 31. 12. 2013., povećala je rezerve za kreditne gubitke za 9,8

milijuna KM odnosno 570% što se posljedično odrazilo na povećanje rezervi za kreditne gubitke na razini sektora i na pogoršanje pokazatelja kvalitete portfelja.

Promatrajući bruto portfelj MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 milijuna KM. Ukupan bruto portfelj na dan 30. 9. 2014. iznosio je 387,9 milijuna KM, i isti je manji za 53% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfelj, kod kojih je isti pao za čak 77%, odnosno 73%.

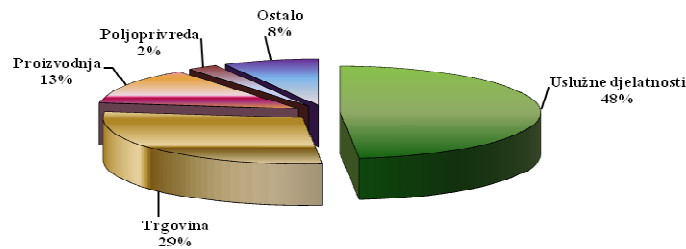
- 000 KM -

Tablica 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 30.9.2014.

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	571	3.071	17	3.659	48%
b.)	Trgovina	479	1.653	20	2.152	29%
c.)	Poljoprivreda	43	142	2	187	2%
d.)	Proizvodnja	292	668	9	969	13%
e.)	Ostalo	133	444	4	581	8%
	UKUPNO 1:	1.518	5.978	52	7.548	100%
2.	Fizičkim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	13.076	65.376	2.201	80.653	21%
b.)	Trgovina	9.933	23.154	1.862	34.949	9%
c.)	Poljoprivreda	14.906	121.514	2.163	138.583	37%
d.)	Proizvodnja	4.112	9.460	1.057	14.629	4%
e.)	Stambene potrebe	3.071	50.105	191	53.368	14%
f.)	Ostalo	18.337	39.144	714	58.194	15%
	UKUPNO 2:	63.434	308.753	8.188	380.376	100%
	UKUPNO (1+2):	64.952	314.732	8.240	387.924	

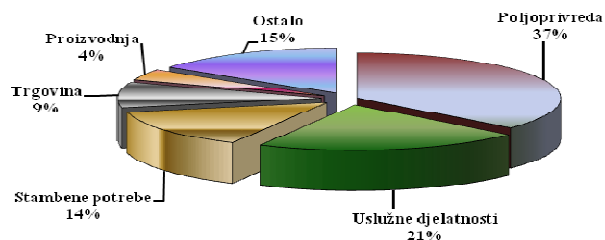
Od ukupnog iznosa mikrokredita, 7,5 milijuna ili 2% plasirano je pravnim osobama, a 380,4 milijuna KM ili 98% plasirano je fizičkim osobama. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 73,2 milijuna KM ili 19%, a na dugoročne kredite 314,7 milijuna KM ili 81%. Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 8,2 milijuna KM ili 2% od ukupnih kredita i gotovo u cijelosti se odnose na kredite dane fizičkim osobama.

Grafikon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita danih **pravnim osobama**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 3,6 milijuna KM ili 48%, odnosno trgovina 2,1 milijun KM ili 29%. Za proizvodnju dano je 1 milijun KM ili 13% od ukupnog iznosa mikrokredita danih pravnim osobama, dok je za poljoprivredu dano 0,2 milijuna KM ili 2%, a za ostale namjene 0,6 milijuna KM ili 8%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita danih **fizičkim osobama**, 138,6 milijuna KM ili 37% plasirano je za poljoprivredu, zatim 80,7 milijuna KM ili 21% za uslužne djelatnosti, za stambene potrebe 53,4 milijuna KM ili 14%, za trgovinu je plasirano 34,9 milijuna KM ili 9%, za proizvodnju 14,6 milijuna KM ili 4%, te za ostalo 58,2 milijuna KM ili 15%.

- 000 KM -

Tablica 7. Sektorska struktura mikrokredita				
Mikrokrediti za:	31.12.2013.	30.9.2014.	Udio	Indeks
Poljoprivreda	142.133	138.770	36%	98
Uslužne djelatnosti	93.750	84.312	22%	90
Ostale namjene	45.481	58.775	15%	129
Stambene potrebe	49.288	53.368	14%	108
Trgovina	45.028	37.101	9%	82
Proizvodnja	20.588	15.598	4%	76
UKUPNO	396.268	387.924	100%	98

Na temelju analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (36%) i uslužnih djelatnosti (22%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju osobama koje nemaju pristup tradicionalnim izvorima financiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, postotak ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u padu je od 2% do 24%, osim kredita za stambene potrebe i ostale namjene koji su u porastu za 8%, odnosno 29% u odnosu na kraj prethodne godine. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti u padu su za 3% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja) u porastu za 3%.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2013.	30.9.2014.	Udio	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	325.426	314.732	81%	97
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	70.842	73.192	19%	103
UKUPNO	396.268	387.924	100%	98

Prema izvješćima koja su mikrokreditne organizacije dostavile Agenciji vezano za iznos rizičnog portfelja uslijed elementarnih nepogoda iz svibnja 2014. godine na dan 30. 9. 2014., aktivni kreditni portfelj koji nije kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 29,5 milijuna KM, dok kreditni portfelj koji je kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda iznosi 1 milijun. Moratorij uslijed elementarnih nepogoda je proglašen za 107 kreditnih partija u ukupnom iznosu od 224 tisuće KM. Kreditni portfelj koji je ponovno ugovoren – reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda iznosi 2,9 milijuna KM. Najveći udio u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (40%) i krediti za stambene potrebe (25%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 30. 9. 2014. vide se iz sljedeće tablice.

- 000 KM -

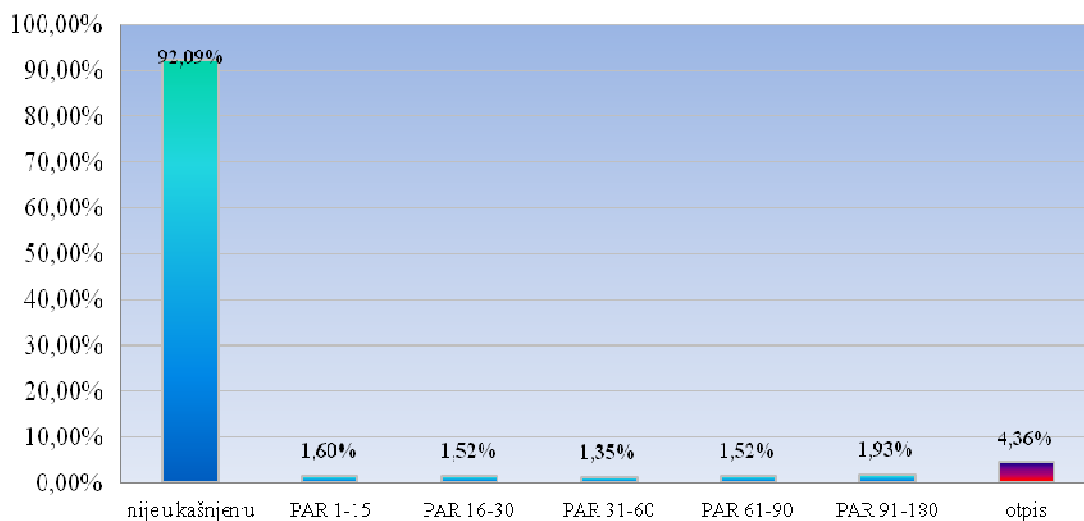
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezer vi— ranja	Iznos kredita	Udio (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezerviranja			Ukupna rezerviranja
					Stopa rezer vi— ranja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	357.227	92,09	0%	1033	0	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	6.188	1,60	2%	60	0	124	1	0	124
3.	16 – 30	15%	5.887	1,52	100%	85	0	883	85	0	968
4.	31 – 60	50%	5.232	1,35	100%	130	0	2.616	130	0	2.746
5.	61 – 90	80%	5.899	1,52	100%	261	0	4.719	261	0	4.980
6.	91 – 180	100%	7.491	1,93	100%	806	0	7.575	810	0	8.385
UKUPNO			387.924	100,00		2.375	0	15.918	1.286	0	17.204
7.	preko 180	Otpis	8.406		100%	3.927					

*U kolonama 9. i 10. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezerviranja jedne MKF za kredite koji su više puta reprogramirani, zamjenske kredite, reprogramirane kredite i ugovorne obveze.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu 30,7 milijuna KM. Stopa kredita u kašnjenju preko jednog dana sa stanjem na dan 30. 9. 2014. iznosila je 7,91% i bilježi pogoršanje u odnosu na kraj prethodne godine za 4,95 postotnih bodova. Najveći iznos kredita ima kašnjenje u otplati od 91 do 180 dana (7,5 milijuna KM ili 1,93% od ukupnih kredita). Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 1,3 milijuna KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 17,2 milijuna KM i u odnosu na 31. 12. 2013., veće su za 11,2 milijuna KM, odnosno 184%. Analizom izvješća MKO, utvrđeno je da jedna od tri najveće MKO ima 73% udjela u ukupnom iznosu rezervi.

U prvih devet mjeseci 2014. godine, MKO su otpisale 12,8 milijuna KM glavnice i 5,3 milijuna KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

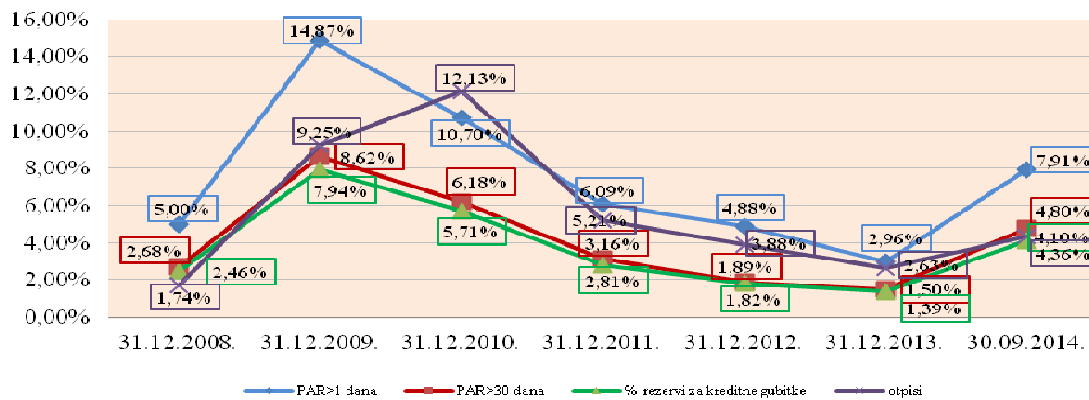

2.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 30. 9. 2014., mikrokreditni portfelj bilježi pad od 2% (8,3 milijuna KM), te iskazuje pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje se suočavaju s nedostatkom sredstava za financiranje kreditnog portfelja.

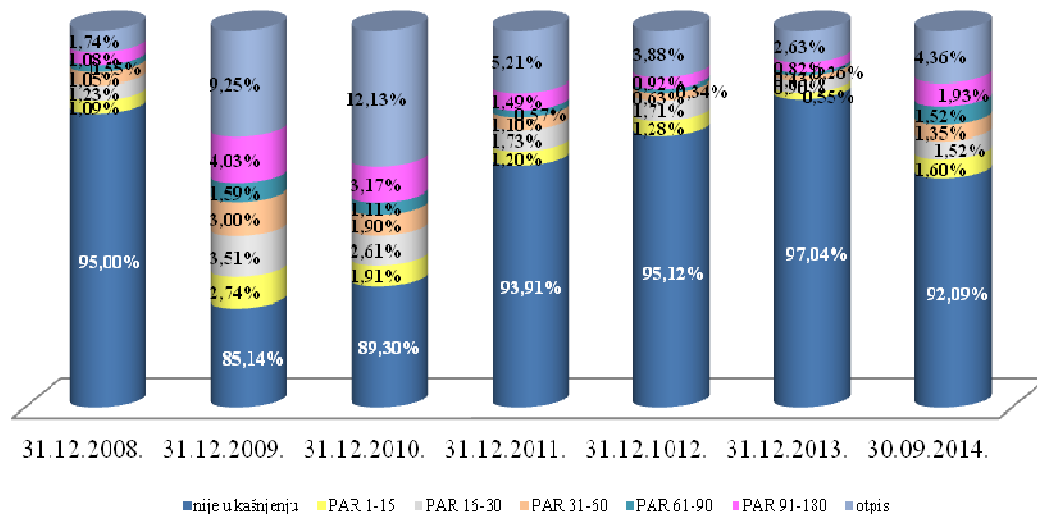
Pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfelja iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 1,39%, koliko je iznosila na 31. 12. 2013., na 4,10%. Portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja također je povećan sa 1,50% na 4,80%. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfelj nalazi se u okvirima standarda propisanog od Agencije, dok od 13 MKO, 3 MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu rizičnosti portfelj koji mora biti ispod 5%. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi značajno pogoršanje, te je sa 2,96% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 7,91%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

U pogledu pokazatelja kvalitete kreditnog portfelja i drugih rezultata poslovanja MKF, Agencija izražava rezervu u ispravnost podataka jedne od tri najveće MKF koja ima 14% tržišnog udjela, a koja nije, s obzirom na privremenu mjeru nadležnog suda, u predviđenim rokovima, postupila po nalogima Agencije u pogledu značajnog iznosa naloženih dodatnih rezervi. Stoga izvješća ove MKF nisu usklađeni s propisima Agencije.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

Tijekom prvih devet mjeseci 2014. godine, MKO su otpisale 9.931 kreditnu partiju (9.891 otpisana kreditna partija odnosi se na fizičke osobe, a 40 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 18,1 milijun KM, od čega se 12,8 milijuna KM odnosi na otpisanu glavnice. Čak 78% otpisanih kreditnih partija i 73% iznosa otpisane glavnice od ukupnog broja otpisanih kreditnih partija i ukupnog iznosa otpisane glavnice u prvih devet mjeseci 2014. godine, odnosi se na jednu od tri najveće MKF u Federaciji BiH, čijom je kontrolom poslovanja, Agencija utvrdila brojne nepravilnosti u radu, posebno po pitanju otpisanih kredita.

Na razini sektora, postotak otpisa sa 30. 9. 2014. iznosio je 4,36% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, povećan za 1,73 postotna boda, i značajno izlazi iz okvira standarda propisanog od Agencije (do 3%), a pojedinačno 3 MKF ne zadovoljavaju ovaj standard.

Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u prvih devet mjeseci 2014. godine, naplatile 7,7 milijuna KM otpisane glavnice i 0,8 milijuna KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom razdoblju trajni otpis iznosio 105 tisuća KM po glavnici i 17 tisuća KM po kamati. Što se tiče efikasnosti naplate otpisanih kredita u prvih devet mjeseci 2014. godine, jedna MKF je imala 32% naplate otpisanih kredita u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, jedna MKF 11%, šest MKF i jedno MKD u rasponu 5-10%, dok su četiri MKF imale postotak efikasnosti naplate manji od 5%.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji sa 30. 9. 2014. iznose 175,1 milijun KM i veća su za 3% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna od tri najveće MKF ima 46 milijuna KM ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima, što čini 26% od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima na razini sektora.

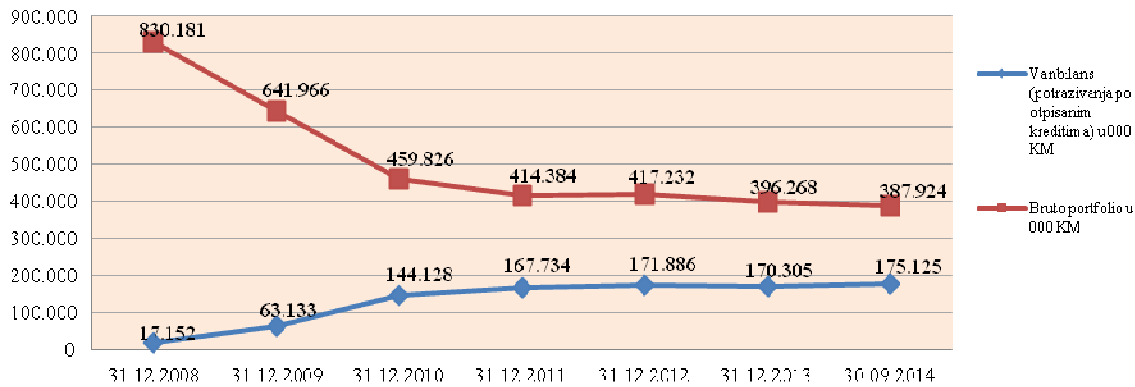
- 000 KM -

Tablica 10. Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati						
OPIS	FIZIČKE OSOBE		PRAVNE OSOBE		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 1.1.2014.	139.598	21.943	2.726	295	142.324	22.238
Promjene u 2014. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	12.716	5.309	119	10	12.835	5.319
<i>otpis u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	2.437	907	35	4	2.472	911
<i>otpis u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	1.893	476	63	5	1.956	481
<i>otpis u razdoblju 1.7.-30.9.</i>	8.386	3.926	21	1	8.407	3.927
<i>otpis u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Naplaćeno u tekućoj godini	7.659	806	98	12	7.757	818
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	2.582	294	37	4	2.619	298
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	2.513	264	36	4	2.549	268
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.7.-30.9.</i>	2.564	248	25	4	2.589	252
<i>naplata otpisa u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Trajni otpis u tekućoj godini	105	17	0	0	105	17
<i>trajni otpis u razdoblju 1.1.-31.3.</i>	73	8	0	0	73	8
<i>trajni otpis u razdoblju 1.4.-30.6.</i>	32	8	0	0	32	8
<i>trajni otpis u razdoblju 1.7.-30.9.</i>	0	1	0	0	0	1
<i>trajni otpis u razdoblju 1.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Saldo na datum 30.9.2014.	144.549	26.428	2.747	293	147.296	26.721

* Napomena: Podaci u Tablici 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u izvanbilančnoj evidenciji za iznos od 1,1 milijun KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate te dio izvansudskih nagodbi i suspendiranu kamatu kod dvije MKF.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfelj MKO manji je za 53%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća za više od 10 puta, i sa 30. 9. 2014. čine 45% ukupnog kreditnog portfelja. Postoje značajna odstupanja u kvaliteti portfelja između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da četiri MKF imaju preko 70% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfelj (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u izvanbilanci za 7% veći je od iznosa ukupnih bruto kredita), što je izravna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfelja.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO. U jednoj MKF, kontrolom na licu mjesta, utvrđeno je da ista ima preko 10.000 neutuženih kreditnih partija u ukupnom iznosu od preko 15 milijuna KM. S obzirom da ista MKF novčane transakcije vezane za isplatu i naplatu kredita nije vršila preko računa banaka kojim bi se potvrdile navedene transakcije, izbjegavanjem pokretanja sudskih sporova za ove slučajeve, stvoren je prostor za nezakonito postupanje s naplatom otpisanih potraživanja i brojne druge zloupotrebe na štetu po imovinu MKF.

2.3.2. Otplata kredita s instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na financijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti unutarnjih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfelja. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih razdoblja, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje se otplaćuje putem jamstva, Agencija je od 31. 12. 2009. propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvješćima o otplati kredita na teret jamaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfelju MKO na dan 30. 9. 2014. je bio 165.259 od čega su 1,26% kreditnih partija otplaćivali jamci što je više za 0,15 postotnih bodova u odnosu na postotak kredita koje su otplaćivali jamci u ukupnom broju kredita na dan 31. 12. 2013. (2013.: 1,11%). Prema kvartalnim izvješćima, ukupan bruto kreditni portfelj u MKO sektoru na dan 30. 9. 2014. je iznosio 387.924 tisuće KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca iznosio 1,34% što je za 0,30 postotnih bodova više u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca u ukupnom bruto kreditnom portfelju na kraju 2013. godine (2013.: 1,04%).

Prema izvješćima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/14 i 62/14), u razdoblju od 1.7. do 30.9.2014., podneseno je ukupno 63 prigovora prema MKF, dok jedno MKD nije izvijestilo da je imalo prigovora. Za 5 MKF nema evidentiranih prigovora.

Suđuznici/jamci su uputili 18 prigovora, dužnici 34 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 11 prigovora. MKO su pozitivno riješile 12 prigovora, negativno 42 prigovora, dok je 9 prigovora u procesu izjašnjenja.

2.4. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje sukladno Odluci o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Pročišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tijekom realiziranja ugovora o kreditu. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Tablica II. Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za III. kvartal 2014. godine – po proizvodima				
Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u III. kvartalu 2014. godine (u 000 KM)	Ponderirana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderirana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	15.901	22,32%	30,35%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.522	23,78%	31,70%
1.2.	Trgovinu	1.068	21,31%	28,56%
1.3.	Poljoprivredu	2.273	23,02%	30,60%
1.4.	Proizvodnju	300	20,71%	27,41%
1.5.	Stambene potrebe	1.421	21,45%	27,07%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	750	16,86%	32,36%
1.7.	Ostalo	7.567	22,06%	29,98%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	66.218	20,45%	24,22%
2.1.	Uslužne djelatnosti	12.557	20,95%	25,04%
2.2.	Trgovinu	4.411	20,19%	23,91%
2.3.	Poljoprivredu	19.118	19,73%	23,27%
2.4.	Proizvodnju	1.211	19,56%	23,73%
2.5.	Stambene potrebe	13.682	18,39%	21,04%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	894	23,66%	32,30%
2.7.	Ostalo	14.344	22,75%	27,23%
UKUPNO		82.120	20,81%	25,41%

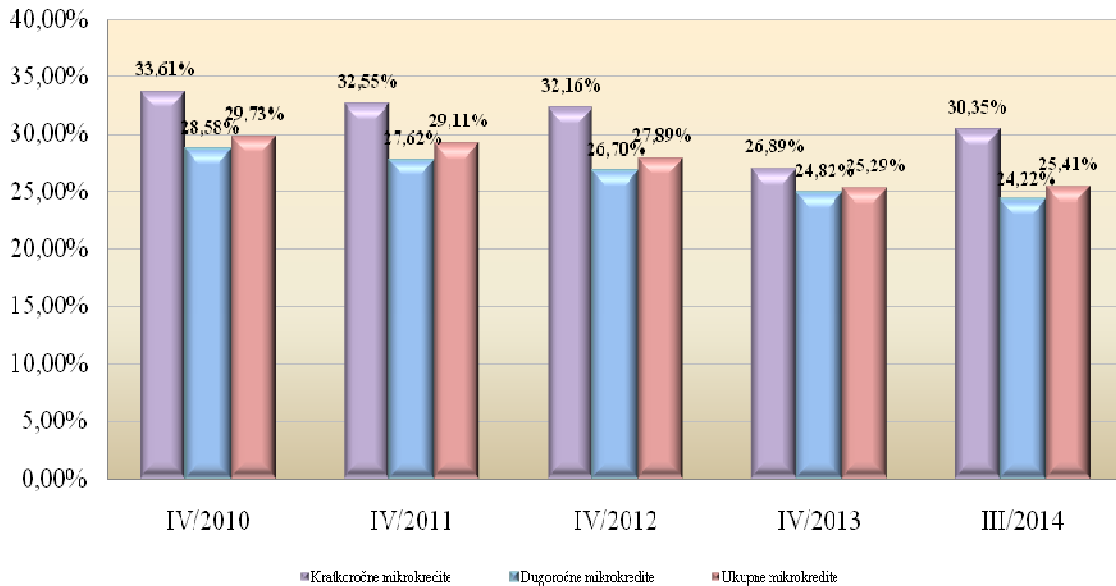
Sukladno mjesečnim izvještajima o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u trećem kvartalu 2014. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 82,1 milijun KM što je za 3,1 milijun, odnosno 3,6% manje u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom razdoblju prethodne godine, što je većinom rezultat smanjenog plasmana mikrokredita jedne od tri najveće MKF u Federaciji BiH. Sa stanjem na 30. 9. 2014., MKO su imale 165.259 aktivnih kreditnih partija, što je za 16.486 kreditnih partija, odnosno 9% manje u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na razini sektora, na 30. 9. 2014., je 2.347 KM, što je prosjek i MKF (31.12.2013. godine – 2.180 KM), dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 5.540 KM.

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 16,86% za nenamjenske kredite do 23,78% za uslužne djelatnosti, a efektivna kamatna stopa u rasponu 27,07% za stambene kredite do 32,36% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 18,39% za stambene kredite do 23,66% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 21,04% za stambene kredite do 32,30% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za stambene potrebe, dok su najskuplji nenamjenski, tj. krediti za osnovne potrebe.

Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u donjoj tablici.

Tablica 12. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na mikrokredite po kvartalima					
PROSJEČNA PONDERIRANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	IV/2013	III/2014
Kratkoročne mikrokredite	33,61%	32,55%	32,16%	26,89%	30,35%
Dugoročne mikrokredite	28,58%	27,62%	26,70%	24,82%	24,22%
Ukupne mikrokredite	29,73%	29,11%	27,89%	25,29%	25,41%

Grafikon 16. Prosječne ponderirane EKS na mikrokredite (u %)

Mikrokreditne organizacije su povećale efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, iako neznatno, pa su tako, na kraju trećeg kvartala 2014. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru iznosile 25,41%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2013. godine, ostvarile neznatan rast od 0,12 postotnih bodova. Promatrajući isto razdoblje, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 30,35%, te su zabilježile porast od 3,46 postotnih bodova. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju trećeg kvartala 2014. godine, iznosile su 24,22%, te su u padu za 0,60 postotnih bodova u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

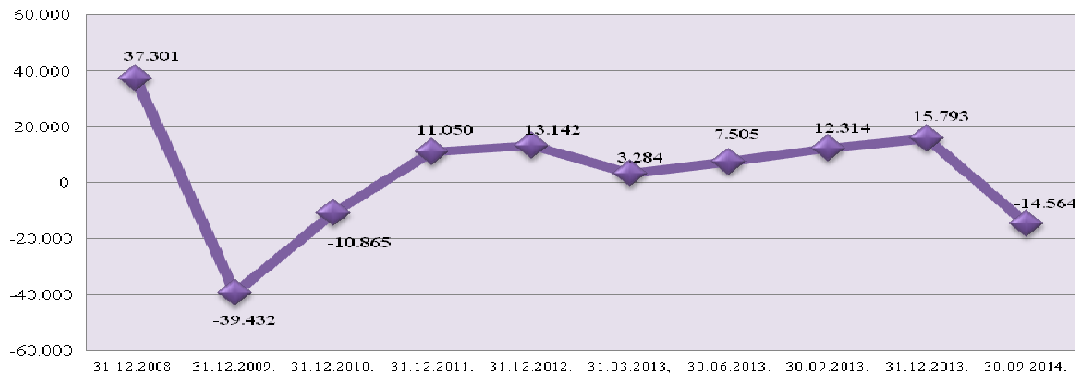

U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom razdoblju, bit će na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

2.5. Račun dobiti i gubitka

U razdoblju 1.1. - 30.9.2014., jedno MKD ostvarilo je neto gubitak u iznosu od 268 tisuća KM (1.1. – 30.9.2013.: 30 tisuća KM neto gubitka). U ovom razdoblju MKF su ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 14.296 tisuća KM, dok su u istom razdoblju prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.344 tisuća KM. U razdoblju 1.1. – 30.9.2014. godine, od ukupno 12 MKF, manjak prihoda nad rashodima imale su 4 MKF i to u ukupnom iznosu od 26.370 tisuća KM, dok je višak prihoda nad rashodima ostvarilo 8 MKF u ukupnom iznosu od 12.074 tisuće KM. Od 4 MKF koje su u razdoblju 1.1.-30.9.2014. ostvarile manjak prihoda nad rashodima u iznosu od 26.370 tisuća KM, jedna od tri najveće MKF, u ovom razdoblju, ostvarila je manjak u iznosu od 26.316 tisuća KM, odnosno 99,8% ukupno ostvarenog manjka MKF, dok se na ostale tri MKF odnosi samo 54 tisuće ostvarenog manjka prihoda nad rashodima, odnosno 0,2%. Bez podataka ove MKF, koji su suprotni sektorskom trendu sa 30. 9. 2014. i koji su u potpunosti destabilizirali mikrokreditno tržište, te utjecali na pogoršanje sektorskih rezultata i pokazatelja poslovanja mikrokreditni sektor ostvaruje pozitivan rezultat u iznosu od 11.752 tisuće KM, što se pozitivno odražava i na pokazatelje poslovanja.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

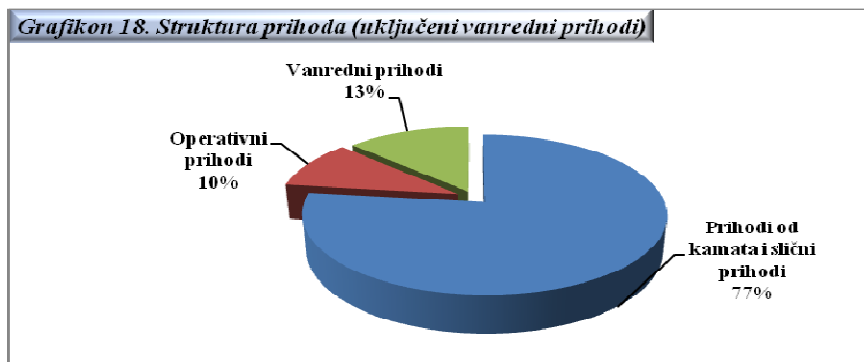

Na razini mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je negativan finansijski rezultat u iznosu od 14.564 tisuće KM, što je za 26.878 tisuća KM manje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kada je sektor iskazivao pozitivan rezultat.

Struktura računa dobiti i gubitka mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tablici 13. na sljedećoj stranici.

Tablica 13. Račun dobiti i gubitka MKO										
Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2013.				Za razdoblje 1.1. - 30.9.2014.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	61.921	237	62.158	84	52.515	151	52.666	89	85
1.2.	Operativni prihodi	11.673	38	11.711	16	6.605	16	6.621	11	57
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	73.594	275	73.869	100	59.120	167	59.287	100	80
3.										
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	12.747	49	12.796	18	11.001	49	11.050	13	86
3.2.	Operativni rashodi	50.246	237	50.483	70	46.015	384	46.399	57	92
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	8.332	21	8.353	12	24.229	5	24.234	30	290
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	71.325	307	71.632	100	81.245	438	81.683	100	114
5.	IZVANREDNI PRIHODI	11.225	3	11.228		8.974	8	8.982		80
6.	IZVANREDNI RASHODI	1.150	1	1.151		1.145	5	1.150		100
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-4-6)	12.344	-30	12.314		-14.296	-268	-14.564		-118
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	12.344		12.344		-14.296		-14.296		-116
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		-30	-30			-268	-268		
10.	POREZI		0	0			0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		-30	-30			-268	-268		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			12.314				-14.564		

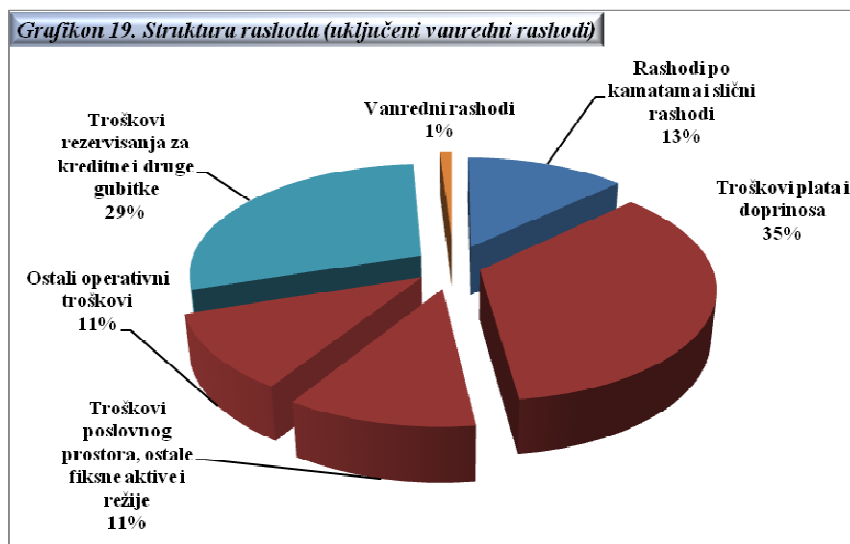
Ukupni prihodi MKO za razdoblje 1.1. - 30.9.2014. iznose 59,3 milijuna KM, koji se gotovo u cijelosti odnose na prihode MKF. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupni prihodi manji su za 14,6 milijuna KM ili 20%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 52,7 milijuna KM ili 89% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 9,5 milijuna KM ili 15%, dok operativni prihodi iznose 6,6 milijuna KM ili 11% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 5 milijuna KM, odnosno za 43%.

Izvanredni prihodi MKO ostvareni u razdoblju od 1.1. do 30.9.2014. iznose 9 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 2,2 milijuna KM, odnosno za 20%.

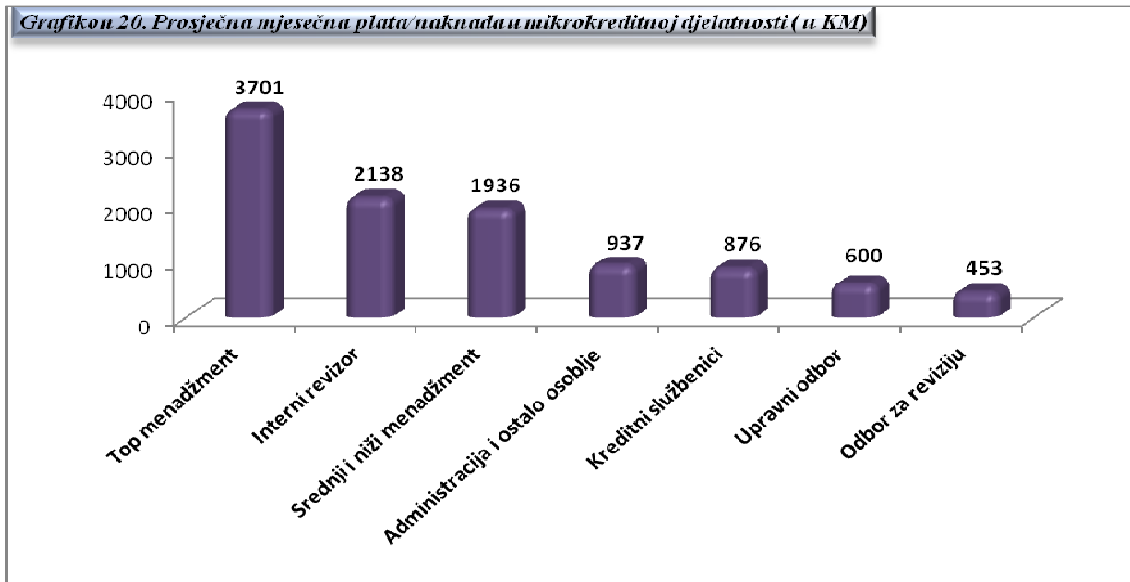
Izvanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Izvanredni rashodi MKO ostvareni u prvih devet mjeseci 2014. godine iznose 1,1 milijun KM, i zadržali su se na istoj razini u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Ukupni rashodi iznose 81,7 milijuna KM od kojih se 81,3 milijuna ili 99,5% odnosi na rashode MKF, a 0,4 milijuna KM ili 0,5% na rashode jednog MKD. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine ukupni rashodi veći su za 10 milijuna KM ili 14%. U strukturi rashoda, 11,1 milijun KM ili 13% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 1,7 milijuna KM ili 14%. Operativni rashodi iznose 46,4 milijuna KM ili 57% ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 4 milijuna KM ili 8%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 28,7 milijuna KM (01.01.-30.09.2013.: 29,4 milijuna KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 9,1 milijun KM (01.01.-30.09.2013.: 11,7 milijuna KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 8,6 milijuna KM (01.01.-30.09.2013.: 9,4 milijuna KM). Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke iznose 24,2 milijuna KM ili 30% od ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za čak 15,9 milijuna KM ili 190%. Čak 82% od ukupnog iznosa troškova rezerviranja za kreditne i druge gubitke u prvih devet mjeseci 2014. godine, odnosi se na jednu od tri najveće MKF u Federaciji BiH.

2.5.1. Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u razdoblju 1.1.-30.9.2014. manji su za 2% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema izvješćima MKO, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenika MKO na dan 30. 9. 2014., iznosila je 1.086 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 46 KM, iz čega proizlazi da je, u mikrokreditnom sektoru, prosječna mjesečna neto plaća s bonusima iznosila 1.132 KM. Na dan 30. 9. 2014., prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru iznosile su 3.701 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 600 KM, a članovima odbora za reviziju 453 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće unutarnjih revizora u MKO iznosile su 2.138 KM, srednjeg i nižeg menadžmenta 1.936 KM, kreditnih službenika 876 KM, te administracije i ostalog osoblja 937 KM.

Člankom 39. Zakona o MKO propisano je da su mikrokreditne fondacije dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dozvoljena izravna ili neizravna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim osobama i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji. Naime, primijećeno je da pojedine MKF isplaćuju plaće/naknade koje značajno odstupaju od prosjeka mikrokreditnog sektora.

Kod jedne MKF, prosječna mjesečna neto plaća višeg menadžmenta veća je za više od 2 puta u odnosu na sektorski prosjek. Prosječna mjesečna naknada isplaćena članovima organa upravljanja, kod jedne MKF, skoro je 9 puta veća od prosjeka sektora.

3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM OSOBAMA

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s osobama, koje se sukladno članku 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Člankom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s osobom koja je povezana s MKO samo sukladno Zakonu o MKO, odluci Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim osobama, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanom osobom smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanoj osobi ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezane osobe. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih osoba i isti redovito ažurirati.

Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim osobama, MKO su dužne postupati sukladno usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim osobama moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- osoba povezana s MKO koja je član organa upravljanja MKO ne može sudjelovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i njega samog ili bilo koje druge s njim povezane osobe,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezane osobe fer i u najboljem interesu za MKO,

- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim osobama i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim osobama MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druge osobe, a MKO su dužne izvješćivati Agenciju dostavom kvartalnih izvješća o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu s povezanim osobama. Tijekom prvih devet mjeseci 2014. godine, od 13 MKO, na propisanim obrascima, 6 MKF i 1 MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim osobama u ukupnom iznosu od 3.760.340 KM. Samo jedna MKF ima čak 97% udjela u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

U tablici 14. dani su iznosi transakcija s povezanim osobama u razdoblju od 1.1. do 30. 9. 2014., iz koje je evidentno da su po iznosu transakcija, MKO najviše transakcija obavile po osnovi primljenih kredita od banaka koje su povezane s MKO (89,89%) i po osnovi plaćenih redovnih i zateznih kamata (4,91%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvješćima prijavile i transakcije s povezanim osobama po osnovi plaćanja za odvjetničke usluge, zakupa poslovnog prostora, isporuku robe i/ili usluga i druge transakcije.

-u KM-

Tablica 14. Transakcije s povezanim osobama			
Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u razdoblju 1.1.-30.9.2014.	Udio (%)
1.	Kratkoročni krediti od banaka	3.380.000	89,89%
2.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	184.629	4,91%
3.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	58.203	1,55%
4.	Odvjetničke usluge	38.844	1,03%
5.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	31.985	0,85%
6.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	31.071	0,83%
7.	Zakup poslovnog prostora	11.277	0,30%
8.	Refundacija troškova	10.999	0,29%
9.	Anuiteti po kreditu	8.192	0,22%
10.	Plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe	5.140	0,13%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovi zakupa	0	0,00%
U K U P N O		3.760.340	100,00%

Transakcije s povezanim osobama MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s osobama koje su povezane s direktorima MKO (96%), osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (2%) i članovima odbora za reviziju (2%). Agencija će i u narednom razdoblju, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim osobama, te će cijeniti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim osobama.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvješće MKO sa 30. 9. 2014. može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH u odnosu na kraj prethodne godine, ukazuje na daljnji pad aktive (za 2%) i kreditnog portfelja (za 2%), pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja iskazuju pogoršanje, te pad zaposlenih (za 5%), međutim obveze po uzetim kreditima, kao osnovni izvor sredstava za financiranje kreditnog portfelja su porasle (za 2%). Kapital MKF u odnosu na kraj prethodne godine bilježi pad od 8% uslijed negativnog financijskog rezultata jedne od tri najveće MKF.

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfelja, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora. Konsolidacija na razini MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije opsega, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga neke manje MKO trebale bi razmotriti donošenje odluke o pripajanju.

Imperativ za otklanjanje negativnih efekata poslovanja je poštivanje načela poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog gospodarstvenika s fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcioniranja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom razdoblju MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Punoj primjeni članka 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni načela domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni načela dobrih korporativnih praksi, a što treba utjecati na smanjenje kamatnih stopa;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se izravno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;

- Poboljšanju sustava unutarnjih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni načela odgovornog kreditiranja;
- Postizanje potpune neovisnosti unutarnje revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvješćivati upravni odbor;
- Obveznoj razmjeni informacija na razini sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta;
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stupanj otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost zaposlenih u MKO.

Broj:

Sarajevo, 27. studenog 2014.

IV PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Bilanca stanja MKF

Prilog 4. Bilanca stanja MKD

Prilog 5. Račun dobiti i gubitka MKF

Prilog 6. Račun dobiti i gubitka MKD

Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

**PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO
KOJI SU BILI VAŽEĆI SA 30. 9. 2014.**

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvješćivanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Pročišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta	23/14, 26/14 i 62/14
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja financijskih usluga	62/14

Upute Agencije za poslovanje MKO

1. Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputa za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputa za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti;
5. Uputa za izradu izvješća mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb.	Naziv mikro kreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	30.9.2014.			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sead Mucić	033/ 754-380, 754-388 fax	sead.mucic@eki.ba www.eki.ba	4.789	327	15	1
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sbina@mkoeki.com www.mkoeki.com	111.968	51.113	262	68
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	13.586	10.542	53	11
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	48.702	9.094	162	37
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	viktor@melaha.ba	1.105	323	4	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	43.643	17.136	143	24
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	18.617	5.234	95	20
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	mka.aldi@bih.net.ba www.mikroaldi.org	4.871	3.837	26	5
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	130.784	51.973	298	56
10.	MKF "PRIZMA" Sarajevo	ul. Bistrik Medresa 43 71 000 SARAJEVO	Jure Žigo	033/ 573-320, 446-583 fax	hq@prizma.ba www.prizma.ba	56.078	-3.682	104	20
11.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.749	1.557	8	0
12.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	417	286	4	0
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Anis Aganović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	29.668	17.464	158	40
UKUPNO						465.977	165.204	1.332	282

Prilog 3.

BILANCA STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2013.	%	30.9.2014.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	24.123	5	34.190	7	142
1a)	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	17.027	4	13.077	3	77
1b)	Kamatonsni računi depozita	7.096	1	21.113	4	298
2.	Plasmani bankama	4.054	1	3.563	1	88
3.	Kreditni	395.382		385.935		98
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	5.507		15.905		289
3b)	Neto krediti (3-3a)	389.875	82	370.030	80	95
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	42.596	9	39.989	9	94
5.	Dugoročne investicije	761	0	761	0	100
6.	Ostala aktiva	14.018	3	13.940	3	99
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	549		1.285		234
8.	UKUPNO AKTIVA	474.878	100	461.188	100	97
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	81.258	17	88.775	19	109
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	187.307	39	181.920	39	97
11.	Ostale obveze	27.201	6	25.616	6	94
12.	UKUPNO OBVEZE	295.766	62	296.311	64	100
13.	Donirani kapital	49.640		58.021		117
14.	Temeljni kapital	8.291		3.821		46
15.	Višak prihoda nad rashodima	175.440		184.672		105
15a)	za prethodne godine	160.018		172.656		108
15b)	za tekuću godinu	15.422		12.016		78
16.	Manjak prihoda nad rashodima	57.465		84.115		146
16a)	za prethodne godine	57.439		57.745		101
16b)	za tekuću godinu	26		26.370		101423
17.	Ostale rezerve	3.206		2.478		77
18.	UKUPNO KAPITAL	179.112	38	164.877	36	92
19.	UKUPNO PASIVA	474.878	100	461.188	100	97
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	170.250		175.067		103
	- komisioni poslovi	348		293		84

Prilog 4.

BILANCA STANJA MKD

u 000 KM

Red. broj	OPIS	31.12.2013.	%	30.09.2014.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	88	8	2.731	57	3103
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	88	8	2.731	57	3103
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	886		1.989		224
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	16		13		81
3b)	Neto krediti (3-3a)	870	84	1.976	41	227
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	50	5	32	1	64
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	28	3	51	1	182
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	1		1		100
8.	UKUPNO AKTIVA	1.035	100	4.789	100	463
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	202	20	217	5	107
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	146	14	4.086	85	2799
11.	Ostale obaveze	92	9	159	3	173
12.	UKUPNO OBVEZE	440	43	4.462	93	1014
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Temeljni kapital	600		600		100
15.	Emisioni ažio	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	-106		-273		258
16a)	prethodnih godina	0		-5		n/a
16b)	tekuće godine	-106		-268		253
17.	Zakonske rezerve	101		0		0
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	595	57	327	7	55
20.	UKUPNO PASIVA	1.035	100	4.789	100	463
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	55		58		105
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2013.	%	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2014.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	8	0	74	0	925
1.2.	Kamate na plasmane bankama	170	0	131	0	77
1.3.	Kamate na kredite	60.820	99	48.987	94	81
1.4.	Ostali finansijski prihod	923	1	3.323	6	360
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	61.921	100	52.515	100	85
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	12.249	96	10.546	96	86
2.2.	Ostali finansijski rashodi	498	4	455	4	91
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	12.747	100	11.001	100	86
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	49.174		41.514		84
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	10.870	93	5.486	83	50
4.2.	Ostali operativni prihodi	803	7	1.119	17	139
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	11.673	100	6.605	100	57
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	29.228	58	28.443	62	97
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	11.688	23	9.071	20	78
5.3.	Ostali operativni troškovi	9.330	19	8.501	18	91
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	50.246	100	46.015	100	92
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	8.332		24.229		291
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	2.269		-22.125		-975
8.	Izvanredni prihodi	11.225		8.974		80
9.	Izvanredni rashodi	1.150		1.145		100
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	12.344		-14.296		-116

Prilog 6.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKD

u 000 KM

Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2013.	%	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2014.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	230	97	147	97	64
1.4.	Ostali finansijski prihod	6	3	4	3	67
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	236	100	151	100	64
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	44	90	37	76	84
2.2.	Ostali finansijski rashodi	5	10	12	24	240
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	49	100	49	100	100
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	187		102		55
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	38	100	12	75	32
4.2.	Ostali operativni prihodi	0	0	4	25	n/a
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	38	100	16	100	42
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	129	55	282	73	219
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	65	27	41	11	63
5.3.	Ostali operativni troškovi	43	18	61	16	142
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	237	100	384	100	162
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	21		5		24
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	-33		-271		821
8.	Izvanredni prihodi	3		8		267
9.	Izvanredni rashodi	0		5		n/a
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	-30		-268		893
11.	POREZ	0		0		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	-30		-268		893

Prilog 7.

PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 30. 9. 2014.

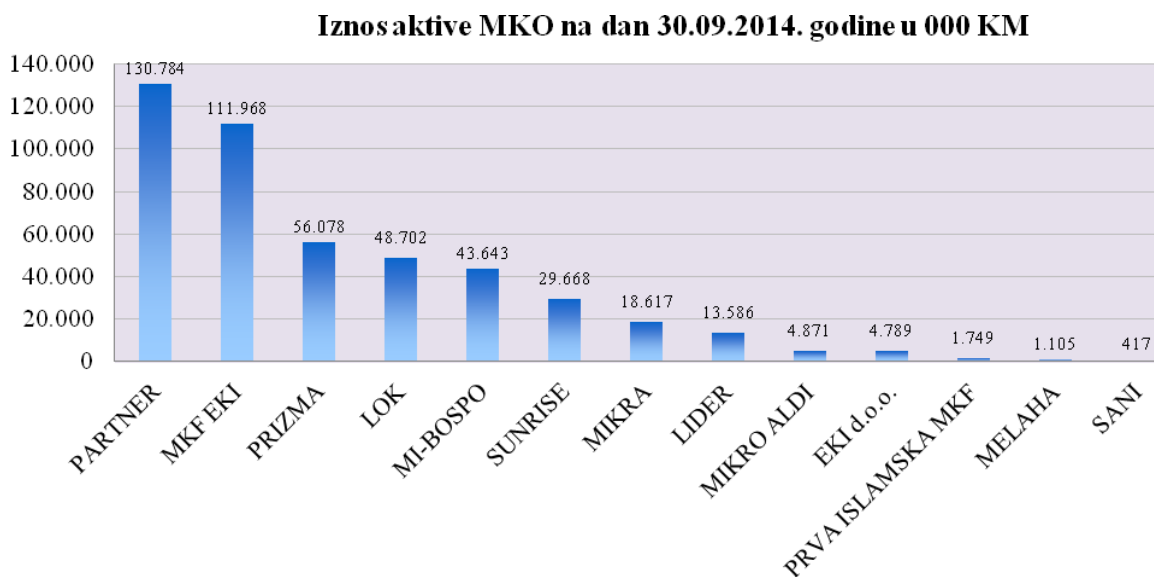
000 KM

Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Goražde	PARTNER MKF Tuzla	MKF PRIZMA Sarajevo	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	7.167	7.490	3.497	1.942	45.180
1.	USAID	3.046		543					3.046	3.046			9.681
2.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891										5.891
3.	UNHCR			1.198		479		200	1.229	992		614	4.712
4.	LIP			1.479		947			675			1.214	4.315
5.	CRS						4.070						4.070
6.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo										3.497		3.497
7.	UNDP	1.932		153					59	672			2.816
8.	PRM/USA State Department			577						2.006			2.583
9.	UMCOR			637		377			317	774			2.105
10.	IRC					371			805				1.176
11.	SIDA Housing	1.080											1.080
12.	Women's World Banking					1.034							1.034
13.	Mercy Corps								697				697
14.	OXSfam							500					500
15.	ECE, Njemačka								339				339
16.	USDA Know-How Project	237											237
17.	Church World Service					146							146
18.	Ostalo	31		52				104				114	301
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	65	0	229	61	0	10	671
19.	Mercy Corps								229				229
20.	Nedžad Beglerović			102									102
21.	CRS						65						65
22.	ICMC									53			53
23.	Ostalo	8		184		12				8		10	222
Donacije za operativne troškove		974	874	2.810	500	1.344	0	0	1.817	3.088	54	709	12.170
24.	LIP			1.515					201			709	2.425
25.	PRM									2.047			2.047
26.	USAID					1.344			425				1.769
27.	UNHCR								176	840			1.016
28.	CHF		874										874
29.	Mercy Corps								771				771
30.	SIDA Housing	748											748
31.	PM			556									556
32.	BCT			519									519
33.	JKPHD La Benevolencija				500								500
34.	NBR			220									220
35.	CGAP								45	150			195
36.	EBRD	105							1				106
37.	IFC	104											104
38.	Ostalo	17							198	51	54		320
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.308	6.765	7.735	500	4.710	4.135	804	9.213	10.639	3.551	2.661	58.021

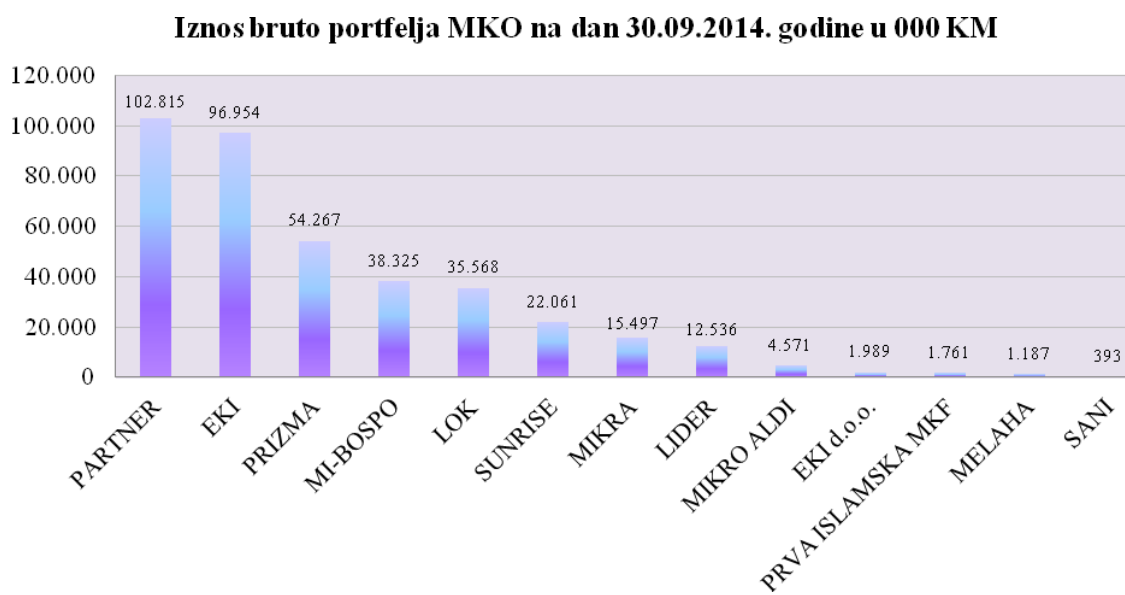
GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 30. 9. 2014. u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfelja MKO na dan 30. 9. 2014. u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 30. 9. 2014. u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 30. 9. 2014. u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvješćima) MKO na dan 30. 9. 2014. u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za razdoblje 1.1.- 30.9.2014. u 000 KM
- Grafikon 7. Broj zaposlenih MKO na dan 30.9.2014.
- Grafikon 8. Broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 30. 9. 2014.
- Grafikon 9. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30. 9. 2014.
- Grafikon 10. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30. 9. 2014.
- Grafikon 11. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u razdoblju 1. 1.-30. 9.2014.
- Grafikon 12. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u razdoblju 1.1.-30.9.2014.
- Grafikon 13. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30.9.2014.
- Grafikon 14. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfelj MKO na dan 30.9.2014.
- Grafikon 15. Portfelj u riziku preko 30 dana na dan 30.9.2014.
- Grafikon 16. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 30.9.2014.
- Grafikon 17. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za razdoblje 1.1.-30.9.2014.
- Grafikon 18. Prosječne mjesečne plaće višeg menadžmenta u MKO za razdoblje 1.1.-30.9.2014.
- Grafikon 19. Prosječne mjesečne plaće kreditnih službenika u MKO za razdoblje 1.1.-30.9.2014.
- Grafikon 20. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u III. kvartalu 2014. u 000 KM
- Grafikon 21. Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite prema izvješćima MKO u III. kvartalu 2014. godine
- Grafikon 22. Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite prema izvješćima MKO u III. kvartalu 2014. godine
- Grafikon 23. Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite prema izvješćima MKO u III. kvartalu 2014. godine

Grafikon 1.

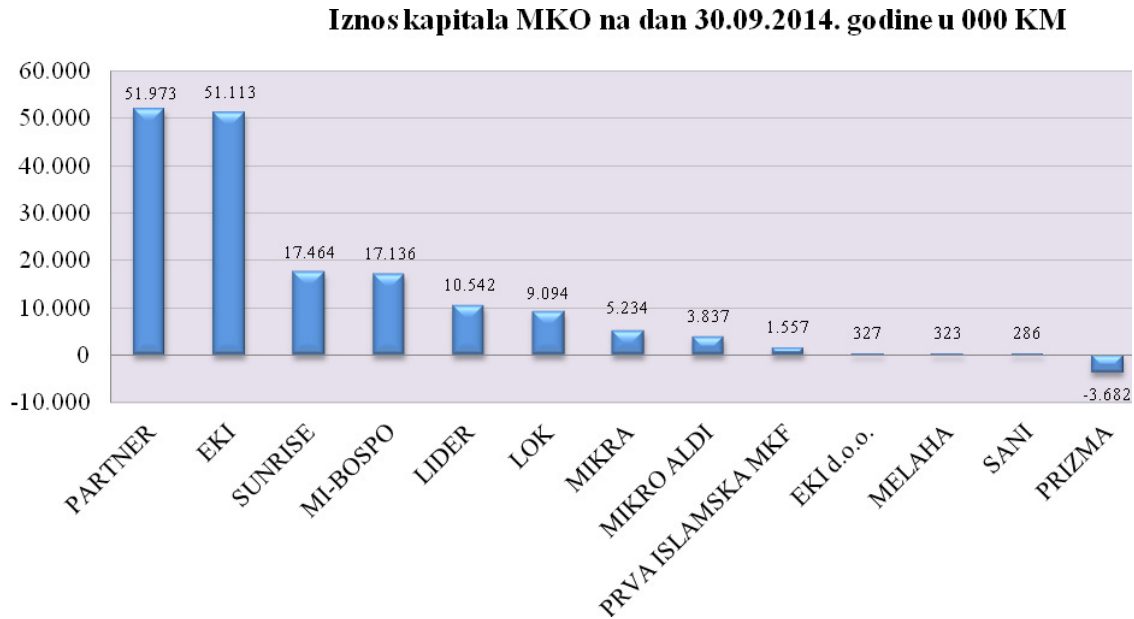
Grafikon 2.

Grafikon 3.

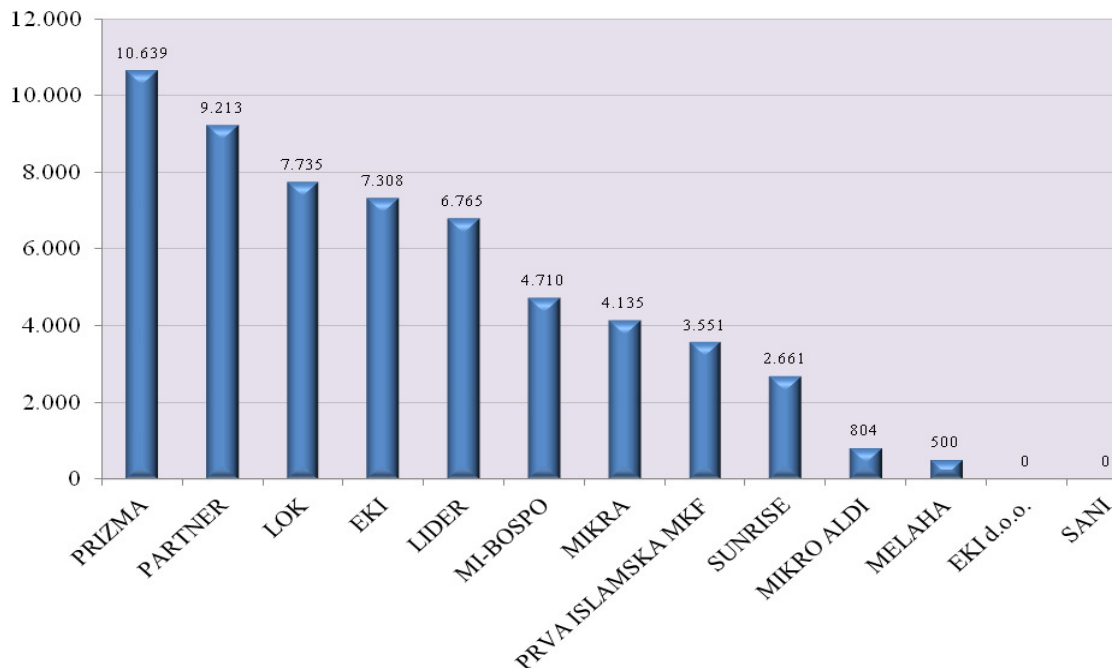

Grafikon 4.

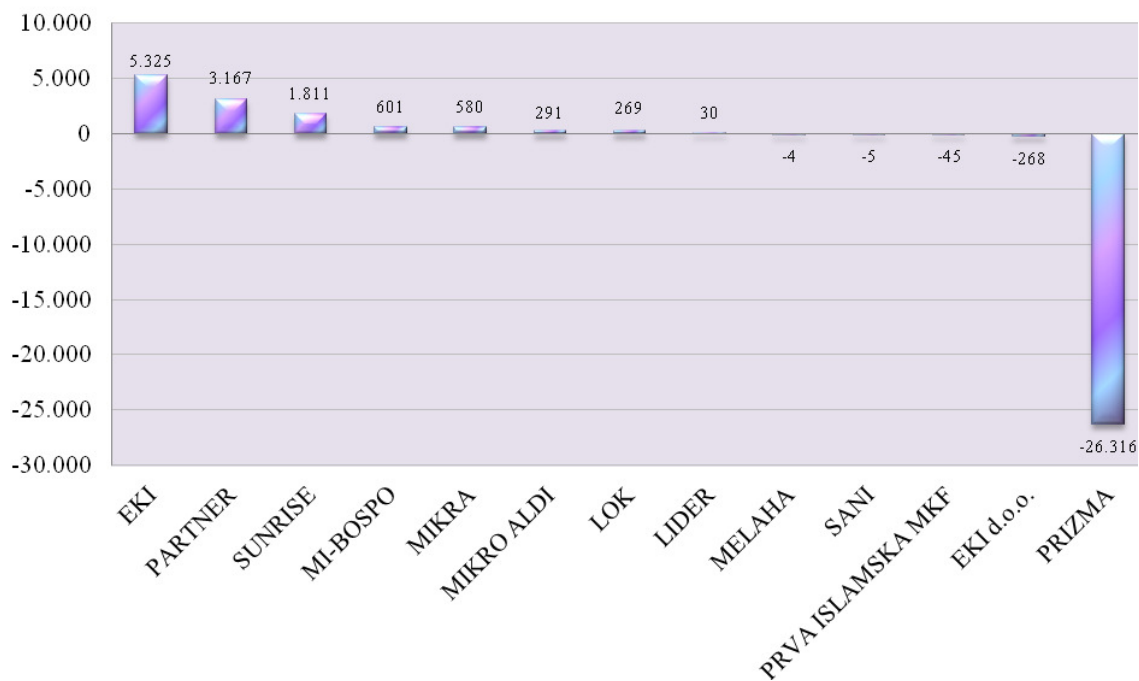
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 30.09.2014. godine u 000 KM**

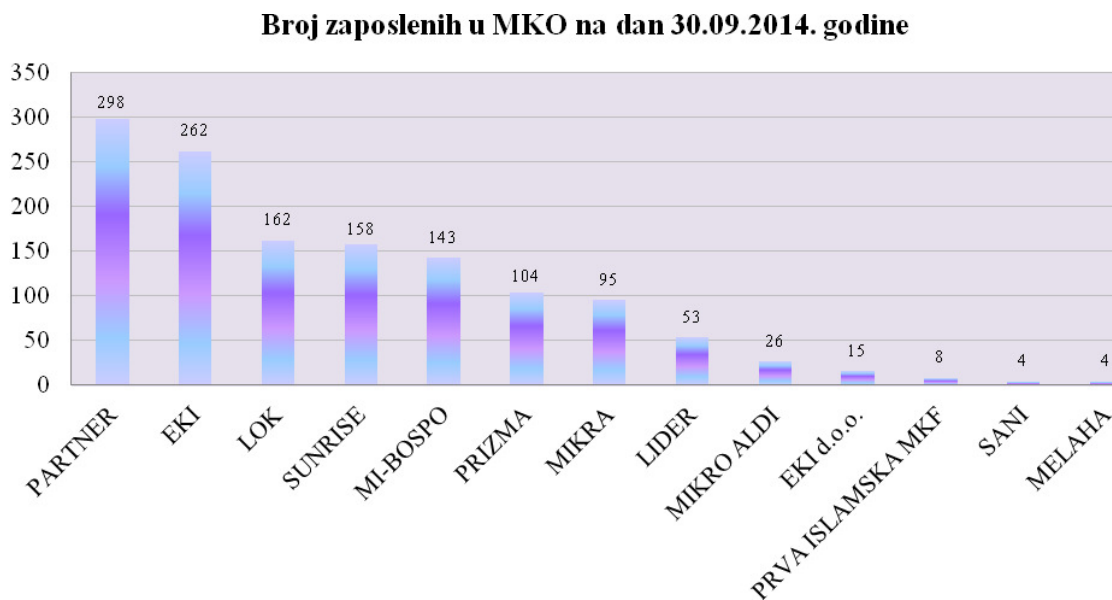

Grafikon 6.

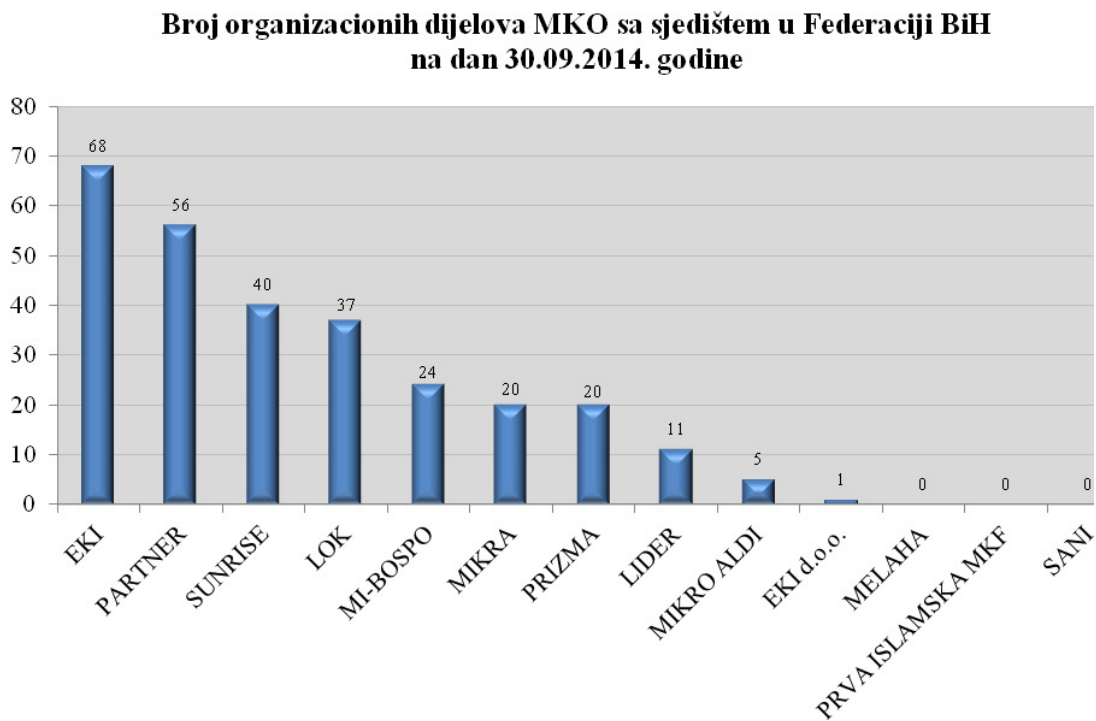
**Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto
dobit/gubitak MKD
za period 01.01.-30.09.2014. godine u 000 KM**

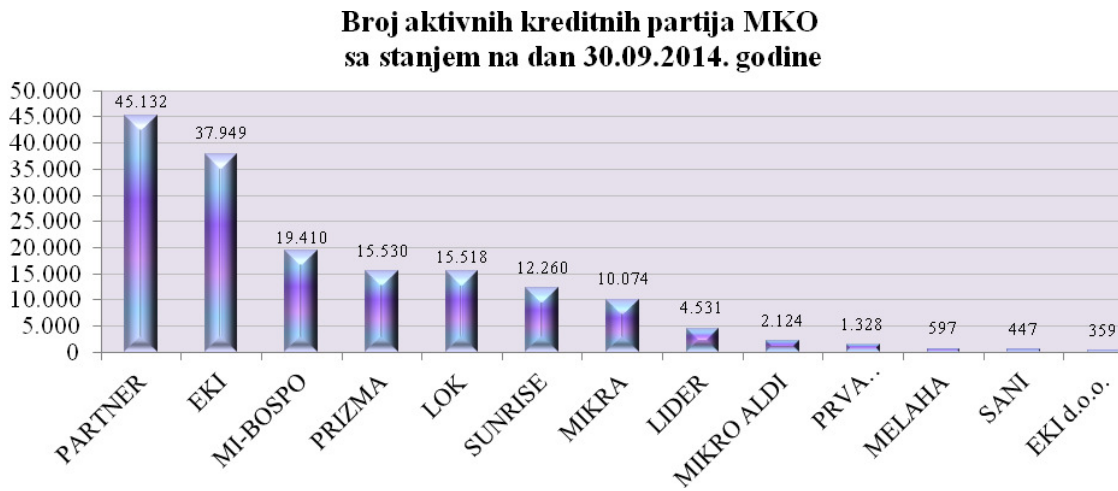
Grafikon 7.

Grafikon 8.

Grafikon 9.

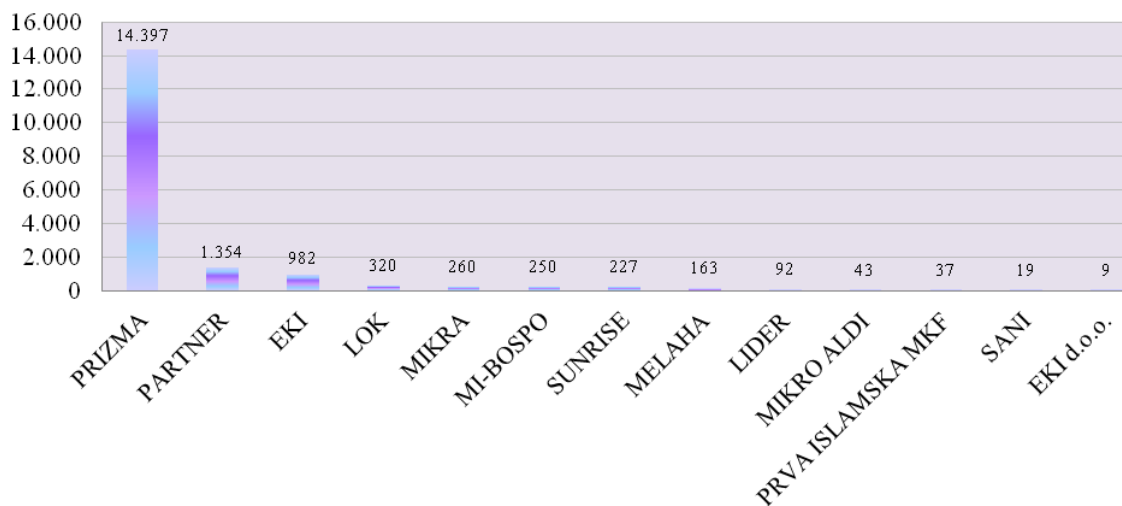
Grafikon 10.

Grafikon 11.

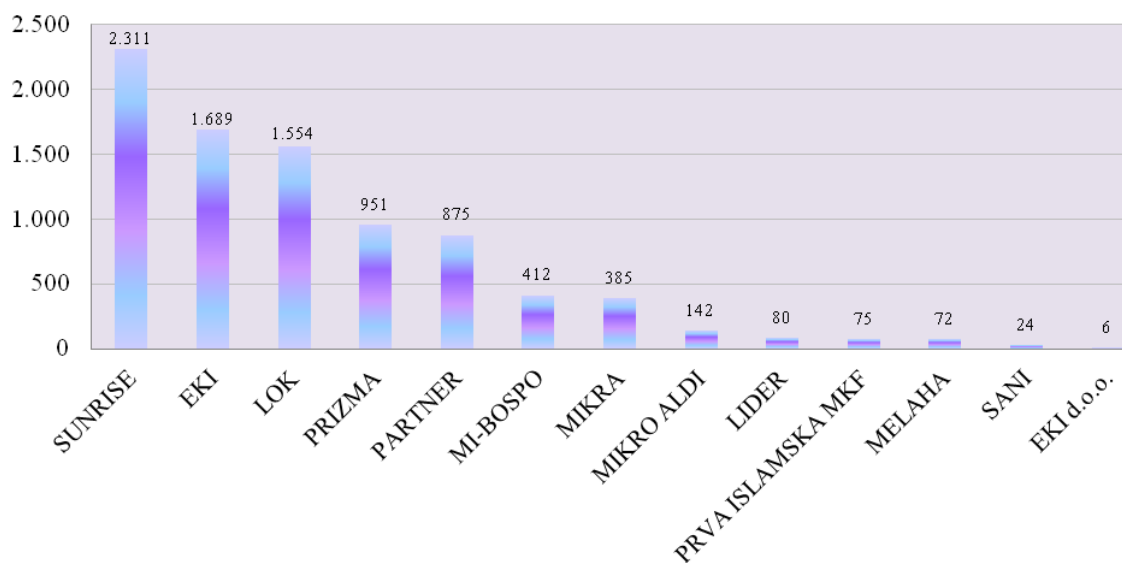

**Iznos kredita u 000 KM otpisanih
u periodu 01.01.-30.09.2014. godine**

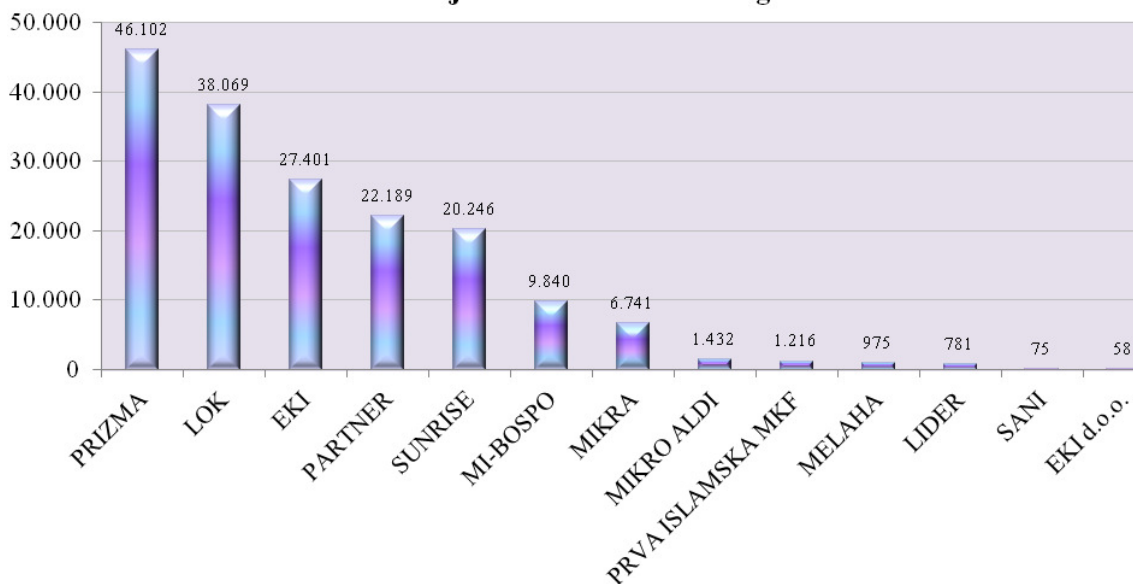
Grafikon 12.

**Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM
u periodu 01.01.-30.09.2014. godine**

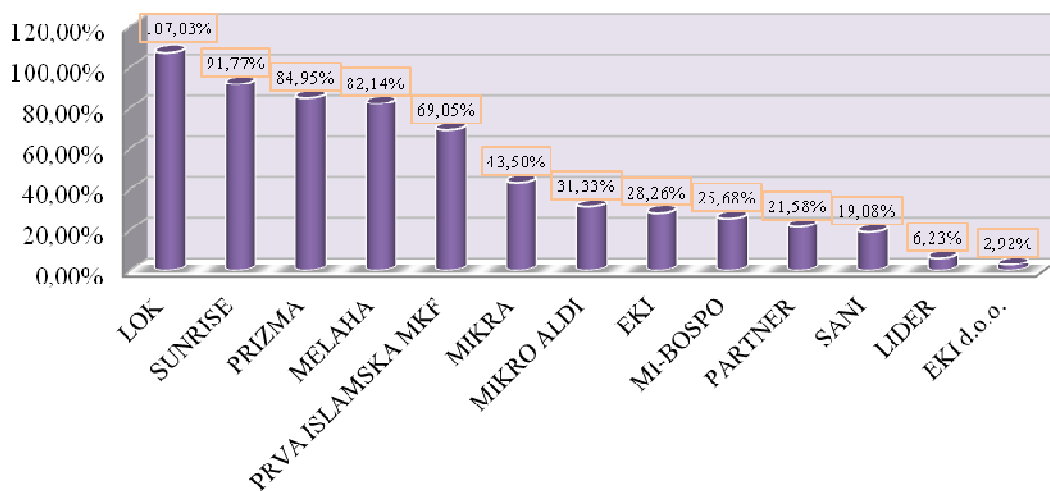
Grafikon 13.

Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30.09.2014. godine

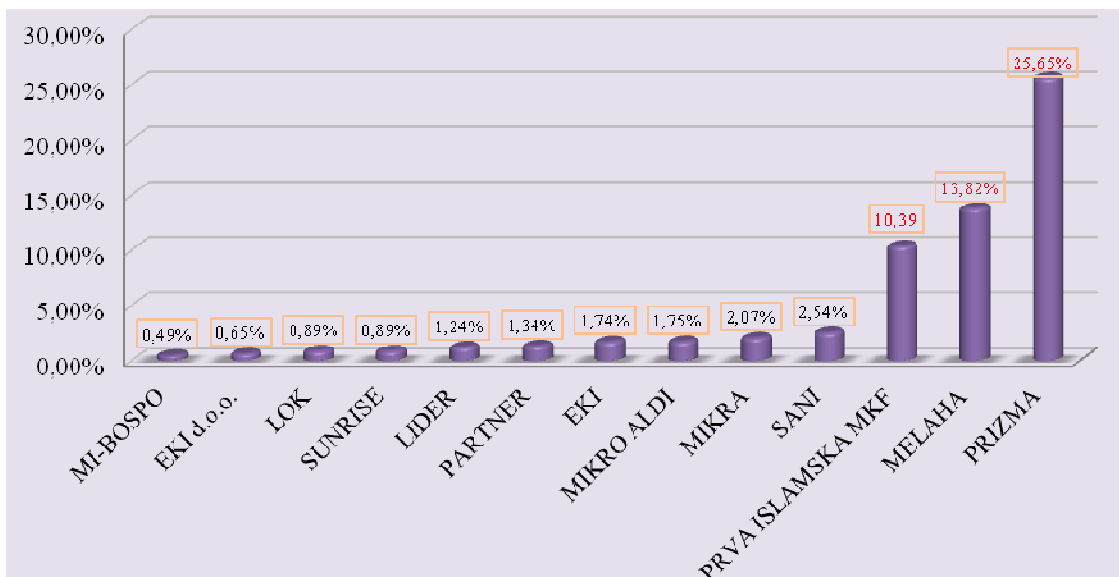
Grafikon 14.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio MKO na dan 30.09.2014. godine

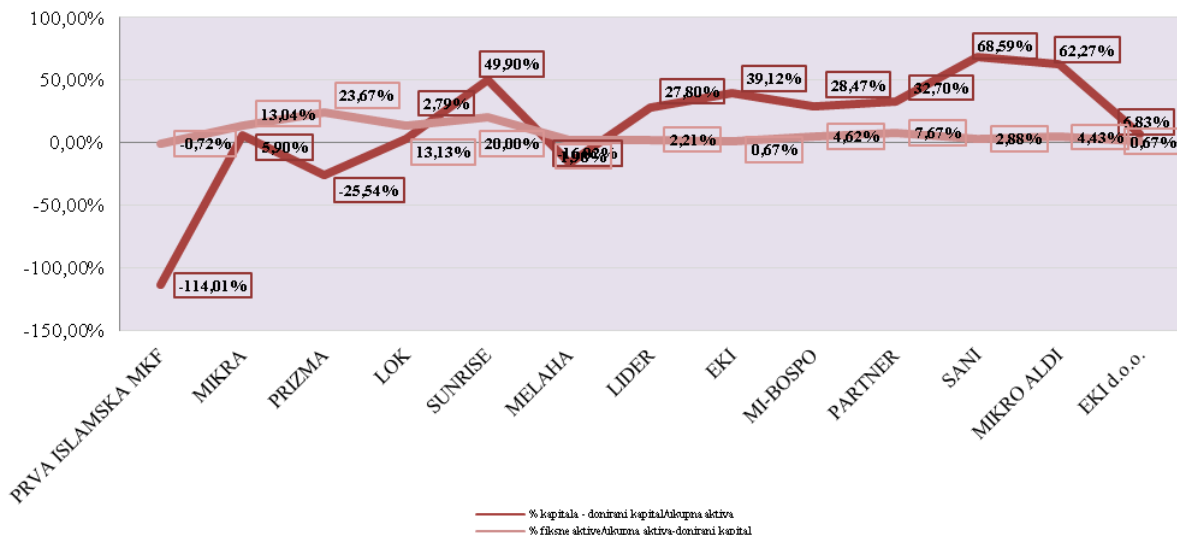
Grafikon 15.

Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.09.2014. godine

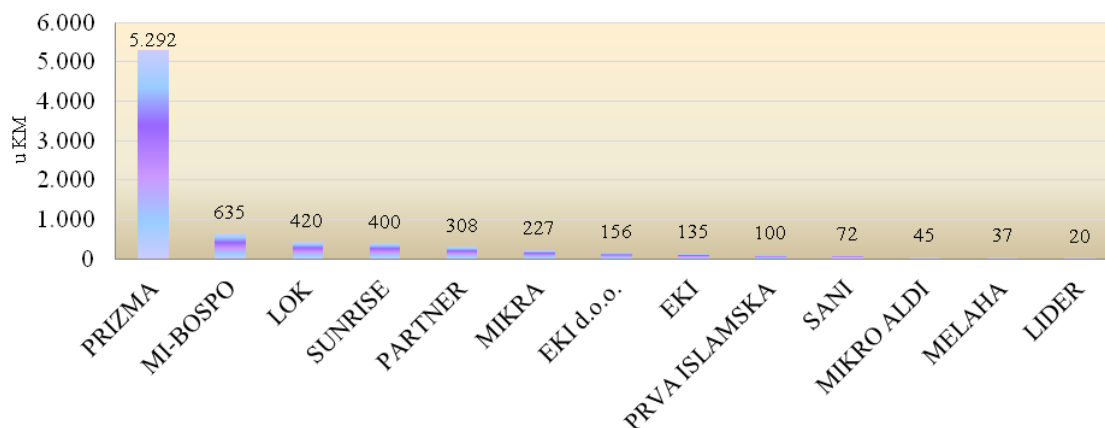
Grafikon 16.

Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivnu na dan 30.09.2014. godine

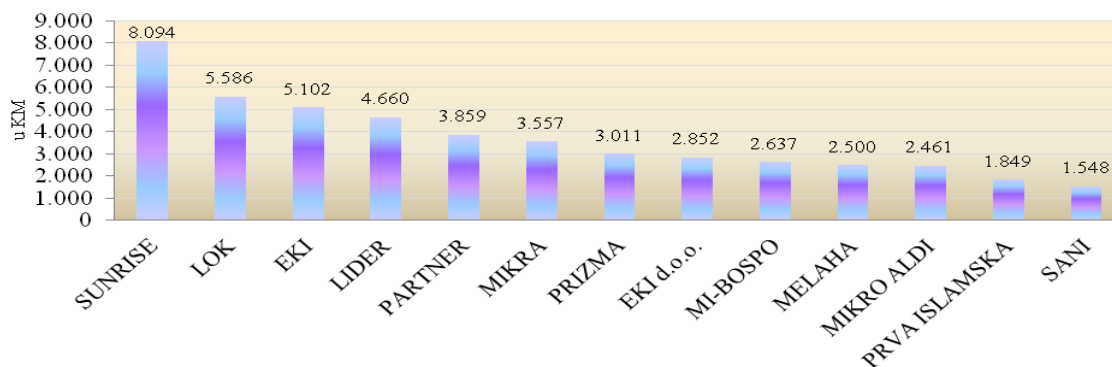
Grafikon 17.

Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za period 01.01.-30.09.2014. godine

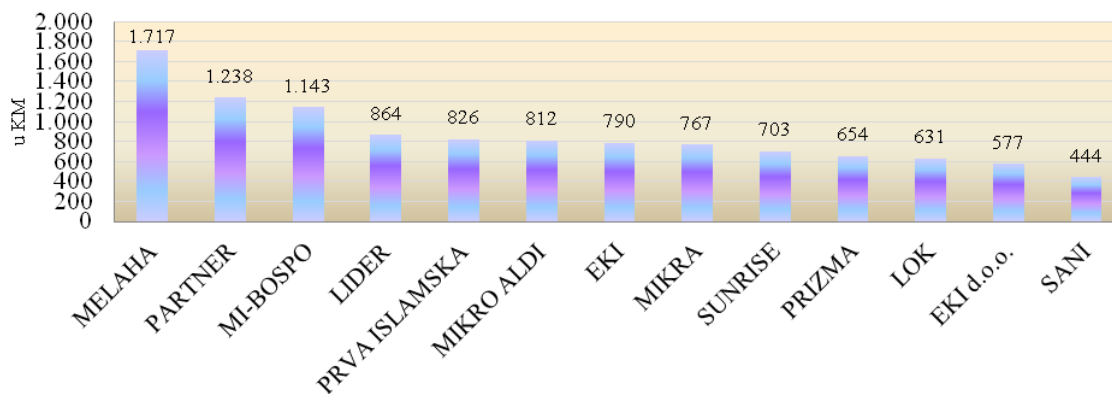
Grafikon 18.

Prosječne mjesečne plaće višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.-30.09.2014. godine

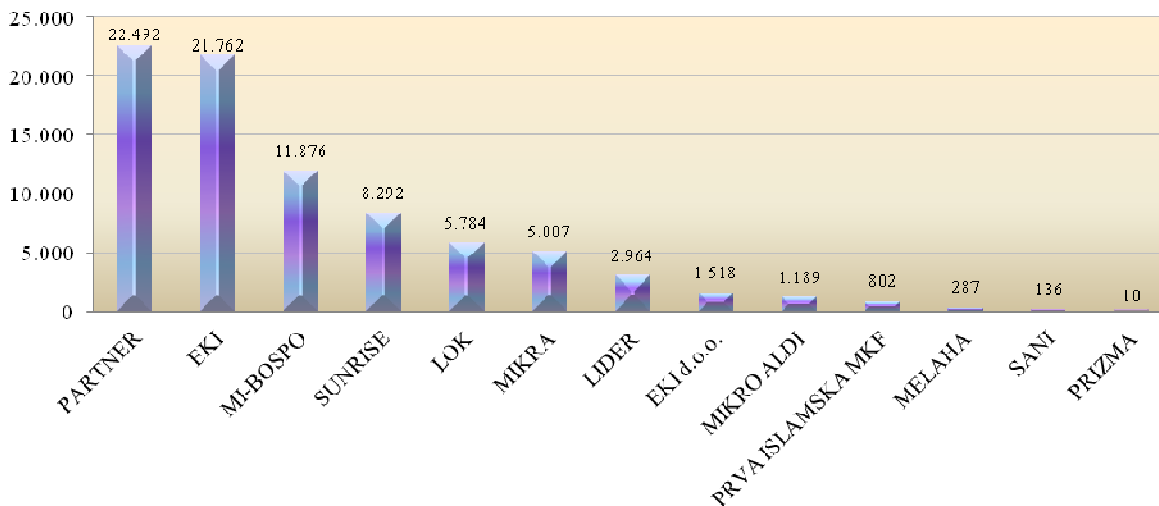
Grafikon 19.

Prosječne mjesečne plaće kreditnih službenika u MKO za period 01.01.-30.09.2014. godine

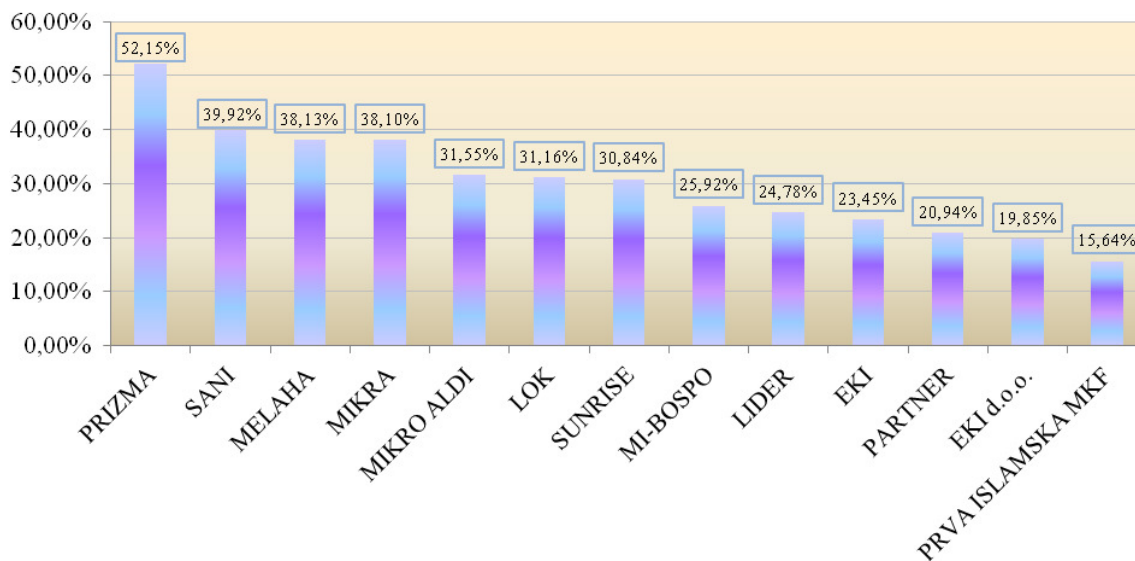
Grafikon 20.

Iznos ukupnih isplata mikrokredita u III kvartalu 2014. godine u 000 KM

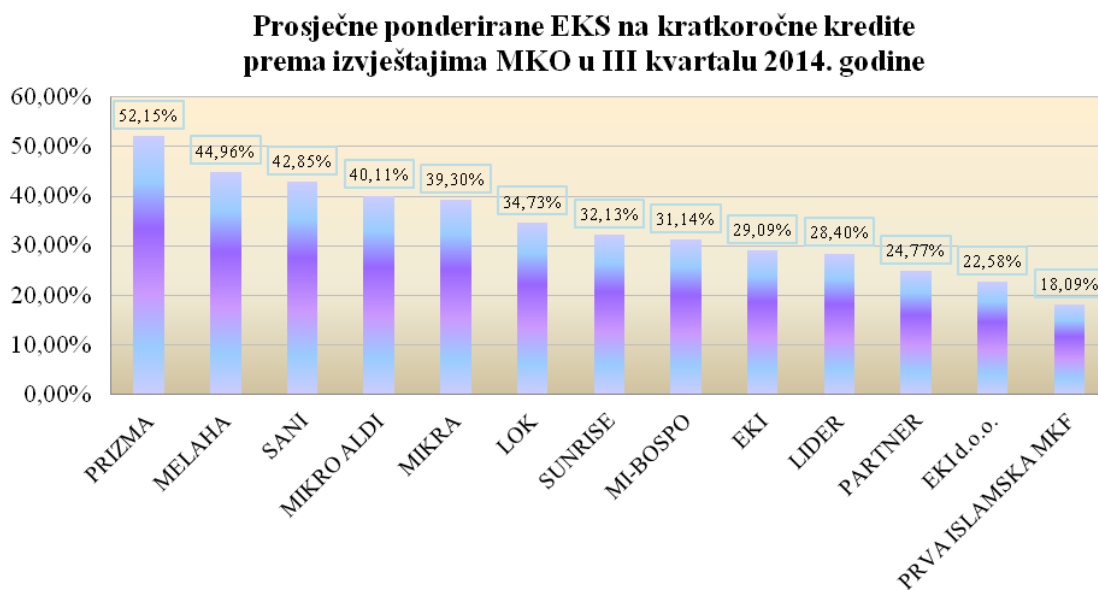

Grafikon 21.

Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite prema izvještajima MKO u III kvartalu 2014. godine

Grafikon 22.

Grafikon 23.

